

ČASOPIS HRVATSKIH UDRUGA PARAPLEGIČARA I TETRAPLEGIČARA

Mirolamo

LIPANJ 2018

BROJ 42

PRISTUPAČNOST

**U RAZGOVORU S
DOKTORIMA**

**CIVILNO DRUŠTVO I
JAVNE POLITIKE**

UPOZNAJTE ITALIJU

PARAOLIMPIJADA

SAZNAJTE VIŠE
www.hupt.hr

Triride®

by Gianni Conte

A NEW FREEDOM

IBS
Intelligent Braking System

- Veličine pogonskih kotača od 8" - 20"
- Snaga motora od 540W do 2000W
- Električna, mehanička ili hidraulična kočnica
- Vožnja unazad i tempomat
- Litij-ionska baterija do 48V
- 5 konfigurabilnih stupnjeva brzine
- Sustav napajanja baterije prilikom kočenja i vožnje nizbrdo

9 RAZLIČITIH
MODELA

BAUERFEIND®
MOTION IS LIFE.

BAUERFEIND.HR

Dragi članovi i članice, čitatelji i čitateljice,

Dolazi ljeto, a s njime i *Mi rolamo*. Osobno me raduje svako izdanje časopisa, jer smo na taj način povezani s članovima i drugim čitateljima više nego kada je to samo digitalno izdanje. Kroz časopis, čini se, sa svakim čitateljem dijelimo svoja promišljanja, događanja, nastojanja, pa i brige. Pripremajući i izdajući časopis želimo se snažnije povezati s ljudima koji imaju slične životne izazove ili žele bolje životne uvjete za sve ljude i zajednicu koja neće nikoga isključivati. Kao što je osnivanje HUPT-a bila želja grupe entuzijasta da porade intenzivnije na pitanjima osoba koje žive s posljedicama ozljede kralježnične moždine, tako i sada, kada u članstvu imamo 580 osoba s paraplegijom i tetraplegijom, imamo i dalje zajednički cilj zalagati se za postizanje boljih uvjeta življenja za osobe s paraplegijom i tetraplegijom, uspostavu sustavne skrbi i ravnopravnije raspodjele usluga u zajednici po Hrvatskoj. Posla ne manjka, i oni koji rade u udrugama znaju kakva je situacija, posebno danas kada udruge obavljaju posao koji baš i ne bi trebao

biti njihov, ali po onoj staroj: *uzmi ili ostavi* – uzeli smo, i sada nas to često ograničava do te mjere da se zapostavi ono što je osnovna uloga udruga civilnog društva, a to je zagovor, lobiranje i utjecanje na promjene u društvu i politike koje su itekako bitne. Udruge su na neki način postale tvrtke koje imaju mnogo zaposlenika i korisnika pojedinih usluga, npr. osobne asistencije, i taj posao zahtijeva velik angažman, ne samo zaposlenika koji vode pojedine projekte.

Spomenula bih i činjenicu kako na društvenim mrežama nerijetko naiđem na vrlo negativne napise o tome kako udruge ne rade, ne rade dobro, ne znaju se postaviti... i svakakvih rečenica, u pravilu ne lijepih, može se ondje pročitati. Voljela bih kada bi članovi Udruge (i osobe s invaliditetom općenito) više svojih frustracija usmjerili na zalaganje za rješavanje pojedinih pitanja osoba s invaliditetom.

Udruge su članovi, i svi na određeni način imamo aktivističku ulogu u zalaganju za rješavanje pitanja osoba s invaliditetom.

Svaka osoba može na neki način djelovati i doprinijeti. Postoji mogućnost pojedinačnih kao i zajedničkih inicijativa za promjene ili prijedloge i nove ideje. Bez građanske svijesti i osobne odgovornosti, i s ljutnjom, teško će se dogoditi promjene. Zato apeliram:

kad god imate potrebu nešto kritizirati, prije toga promislite: *Jesmo li mi išta učinili da bi se promjene dogodile ili iskaljujemo svoj jad u trenutku eskaliranja naših osobnih problema?* HUPT kontinuirano poziva

članove i ljude dobre volje da se jave, dođu, pišu. Uključite se – zajedno smo jači! Iskaljivanje ljutnje i nezadovoljstva – i to na krivim mjestima – pucanj je u prazno. Dobre ideje uvijek su dobrodošle, pa evo – tu smo! Adresa HUPT-a i članica poznate su.

S poštovanjem,
Manda Knežević

Financijski
podržava

Nacionalna
zaklada za
razvoj
civilnoga
društva

Tiskanje ove publikacije omogućeno je financijskom podrškom Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost autora i nužno ne izražava stajalište Nacionalne zaklade.

30

Wings for Life - Zadar

Rekordan broj trkača ove godine startao je s Liburnske obale, u 13 sati. Pozitivna atmosfera prštala je Zadrom, plesalo se, pjevalo i slikalo kako bi uspomene ostale trajne. Iskustvo je ovo koje vrijedi ponoviti.

Sadržaj

- 6 Gdje smo bili?
- 8 Pristupačnost
- 17 Usluga zdravstvene njege u kući u zemljama Europske Unije
- 18 Civilno društvo i javne politike
- 22 U razgovoru s doktorima
- 28 Omogućili smo asistente za još članova!
- 29 Ana Peláez
- 30 Wings for Life - Zadar
- 34 Lokalne udruge
- 36 Dan ozljeda kralježnične moždine
- 38 Projekt OA² Europskoga socijalnog fonda u provedbi Spinalnih ozljeda Zagreb
- 39 Mobilne igrice za ljeto
- 40 Paraolimpijada
- 42 Upoznajte Italiju
- 47 Favusan
- 48 Kakvih sve pomagala ima
- 50 Kolicaška filmoteka
- 52 Inspiracija
- 54 In memoriam
- 55 Pristupnica

8

Pristupačnost

Ustanove u kojima su smješteni javni i (ili) kulturni sadržaji često su nepristupačne teže pokretnim osobama (starijima i onima s invaliditetom).

22

U razgovoru s doktorima

Radni vikend je događanje kada se na jednom mjestu zajedno nalaze osobe s paraplegijom i tetraplegijom te stručnjaci, predstavnici civilnog društva i političari.

40

Paraolimpijada

Zimske paraolimpijske igre 2018. održane su u korejskom Pjangčongu od 9. do 18. ožujka te će po rekordnoj zastupljenosti ostati zapamćene.

42

Upoznajte Italiju

Italija gotovo da ne može biti pogrešan izbor za odlazak na putovanje, osobito njezina središnja regija, bajkovita Toskana.

Tko je surađivao na ovom broju

Manda
Knežević

Glavna i odgovorna,
svi konci su u njenim
rukama.

Janko
Ehrlich-Zdvořák

Piše notice s putovanja
i gleda filmove za vas.
Dopadalo se to vama ili
ne...

Ines
Ignjačić

Putuje i istražuje
gradove i divljine.

Ivana
Čanak

Prati događanja
udruge. Također
zadužena za marketing
i oglašavanje.

Davor
Krog

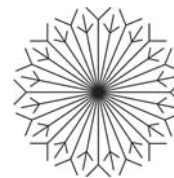
Zadužen za grafičko
oblikovanje časopisa,
što drugi zamisle on
ostvaruje.

Ana
Pašalić

Istražuje i piše o
novostima iz zemlje i
svijeta.

Impresum

Mi Rolamo

Izdavač:

HUPT
Vladimira Varićaka 20
tel: 01 38 31 195
fax: 01 36 48 582
email: hupt@hupt.hr
web: www.hupt.hr

Glavna urednica:

Manda Knežević

Izvršni urednik:

Janko Ehrlich-Zdvořák

Asistentica izvršnog urednika:

Ana Pašalić

Uredništvo:

Manda Knežević, Davor
Krog, Janko Ehrlich-
Zdvořák, Ana Pašalić,
Ivana Čanak

Suradnici:

Ivan Strugar, Martina
Benić, Ines Ignjačić, Ivana
Smrečki, Dobriła Maričić,
Behanut Mahacem,
Danijel Balazić, Roman
Baštijan

Lektura i korektura:

Silvija Brkić Midžić

Slika na naslovnici:

Dean Bouchard

Marketing:

Ivana Čanak

Grafička priprema:

Davor Krog

Gdje smo bili?

Tekst: Ivana Čanak

Slike: SOIH

Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva kao vodeća javna institucija u promicanju i potpori razvoja civilnog društva u Hrvatskoj organizirala je edukaciju za predstavnike 8. centra znanja – Centra znanja za društveni razvoj u području unapređenja kvalitete življenja osoba s invaliditetom. Mjesto događaja bio je IMPACT centar u Zadru – Europski centar za međusektorsku suradnju, gdje smo u razdoblju od 14. do 16. ožujka imali priliku sudjelovati na radionicama *Društveno poduzetništvo i Kvalitetna prijava na ESF natječaje*. Voditelji radionica bile su osobe s dugogodišnjim iskustvom rada u civilnom sektoru koje su nam prenosile svoja znanja i primjere temeljene na vlastitom iskustvu prijave na razne natječaje. Jedno od važnijih pitanja za uspješno djelovanje udruga jest kako održati financijsku stabilnost. To naravno ne podrazumijeva samo ljudske resurse, već i mogućnost dugoročnog pružanja određenih

usluga kao i ostalih djelatnosti koje proizlaze iz misije i vizije udruge. Budući da projekti i programi imaju ograničen vremenski rok provedbe, jedna od mogućih opcija o kojima se može razmisliti jest

društveno poduzetništvo. Društveno poduzetništvo, za razliku od klasičnog oblika poduzetništva koje je usmjereno isključivo na stjecanje profita, temelji se na vrijednostima povjerenja, zajedništva, timskog rada umjesto stroge hijerarhijske organizacijske strukture te na kreativnosti i inovativnosti rješavanja problema. Također, važan segment poslovanja društvenih poduzeća jest ostvarivanje jednakih mogućnosti pripadnika različitih marginaliziranih društvenih skupina i/ili rješavanje određenih

socijalnih problema, kao i zaštita okoliša. Pogrešna je pretpostavka kako društveno poduzetništvo ne bi smjelo biti usmjereno na stjecanje financijske dobiti. Veća financijska dobit ujedno znači i mogućnost za daljnje širenje poslovanja, jedina je razlika u tome što se u društvenim poduzećima mora voditi računa o ograničenoj distribuciji dobiti, što bi značilo da se određeni dio mora ulagati u održivost poslovanja, ostvarenje društvene svrhe ili pak u razvoj lokalne zajednice. Zbog nepostojanja jedinstvenih standarda društvenih poduzeća, koji se razlikuju u zemljama članicama EU, teško je utvrditi njihov točan broj, ali se procjenjuje da se u ovakvim oblicima poduzeća zapošljava više od 14 milijuna ljudi na razini Europske Unije. Najčešći pravni oblik društvenog poduzetništva su udruge, zatim slijede zaklade i zadruge, dok su na posljednjem mjestu trgovačka društva. Iako Hrvatska pripada skupini zemalja članica s najmanjim udjelom sektora društvenog poduzetništva u cjelokupnoj ekonomiji (manje od dva posto), sigurno ste imali prilike čuti za uspješne primjere kao što je *Hedona* – socijalno poduzeće koje na tržištu nudi vrhunske praline i čokolade i u kojoj se većinom zapošljavaju osobe s invaliditetom, zatim *KoprivITA* – projekt kojim se žele stvoriti preduvjeti za osnivanje društvenog poduzeća za proizvodnju tjestenine od koprive

i koje će također zapošljavati pretežno osobe s invaliditetom, budući da se radi o teže zapošljivoj skupini na tržištu rada.

Iako je koncept društvenog poduzetništva u Hrvatskoj još uvijek nedovoljno razvijen u usporedbi s ostalim europskim zemljama, kao druga mogućnost osiguravanja financijske podrške i stabilnosti udruga otvara se korištenje sredstava iz Europskog socijalnog fonda. Budući da nam je u razdoblju od 2014. do 2020. godine na raspolaganju poprilično velik iznos od 1.516 milijardi eura za razne projekte i programe iz Europskoga socijalnog fonda, potrebna je dodatna podrška u njihovom kvalitetnom osmišljavanju i još kvalitetnijoj provedbi. U tu svrhu, iskusne predstavnice civilnog sektora podijelile su s nama u Zadru svoje bogato iskustvo u prijavama na nacionalne i europske natječaje. Vodeći nas kroz primjere na radionicama, dale su nam jasniju sliku što i kako pisati u projektnim prijavama te koja su česta pogrešna shvaćanja i pogreške zbog kojih početno dobra ideja može pasti u vodu.

Kraj našeg susreta obilježio je sastanak s predstavnicima Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva i Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku na kojemu su dana dodatna pojašnjenja još uvijek aktualnog natječaja Širenje mreže socijalnih usluga u zajednici – FAZA 1 te je predstavljen Godišnji plan objave Poziva na dostavu projektnih prijedloga operativnog programa *Učinkoviti ljudski potencijali* za 2018. godinu, tako da zaista možemo reći da smo spremniji za nove projektne priče.

Ovim putem željeli bismo zahvaliti Nacionalnoj zakladi za razvoj civilnog društva na organizaciji ovakvih događanja, pružanju podrške kojom jačamo svoje kapacitete za budući rad te kontinuiranom osluškivanju onoga što nam je potrebno kako bismo u svom radu bili još bolji.

Pristupačnost

Tekst: Ana Pašalić

Kultura je potreba i pravo svakog građanina, a zgrade u kojima su smješteni kulturni sadržaji ponekad su same po sebi kulturna dobra. Ustanove u kojima su smješteni javni i (ili) kulturni sadržaji često su nepristupačne teže pokretnim osobama (starijima i onima s invaliditetom). Jedan od takvih kulturnih prostora je HDLU, tj. Hrvatsko društvo likovnih umjetnika znano kao Meštrovićev paviljon, što je remek-djelo velikog Ivana Meštrovića. Tijekom cijele godine u prostoru HDLU-a organiziraju se razna kulturna događanja, a među njima bila je i izložba o Nikoli Tesli pod nazivom *Mind from the future*. Iako je izložba nazvana *Mind from the future*, pristup osobama u kolicima sve je samo ne futuristički; organizirano im se nudi mogućnost nošenja uz stepenice. Kako je to moguće, uz sve konvencije i Zakone koje imamo? Autori izložbe u svom su postavu osigurali pristupačnost osobama s invaliditetom koje se kreću u invalidskim kolicima, ali sama zgrada koja potječe iz prve polovine 20. stoljeća to ne dozvoljava.

(Ne)pristupačnost građevinama javnog i kulturnog sadržaja područje je u kojem su osobe s invaliditetom najčešće stavljene u nepovoljniji položaj u odnosu na osobe bez invaliditeta. U Hrvatskoj ima više od 511.000 osoba s invaliditetom, prema podacima Hrvatskog registra za osobe s invaliditetom, što čini oko 12% stanovništva. S obzirom na to da broj pritužbi iz godine u godinu ne jenjava, Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom

proveo je anketna ispitivanja i uputio preporuke nadležnim tijelima o (ne)pristupačnosti ustanova kao što su HZZO, HZMO, CZS, ljekarne te kulturne građevine.

Vjerojatno ste u medijima čuli za rekonstrukciju spomenutog Meštrovićevog paviljona na Trgu žrtva fašizma u Zagrebu i pobunu raznih institucija: od urbanizma, zaštite spomenika kulture do ekoloških. Iako mnogi vide i znaju za ovaj slučaj rekonstrukcije, osoba koje se kreću pomoću invalidskih kolica u pobuni nema. Raskopane su stube i okoliš oko „džamije“, što je idealno vrijeme da se ukaže

na pogreške te se učini nešto kako bi se stvari promijenile nabolje.

Rekonstrukciju **Meštrovićevog paviljona** financira Grad Zagreb. Međutim, kako već u Hrvatskoj biva, okruženje je u nadležnosti Grada Zagreba, a unutrašnjost Meštrovićevog paviljona je u nadležnosti države. Ako se želi i hoće nešto napraviti, moraju se učiniti naponi da Grad Zagreb i Republika Hrvatska koja je ozakonila Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativni protokol, čime se obvezala kako neće diskriminirati osobe s invaliditetom, iskomuniciraju rješenje za pristupačnost.

Važno je uključiti se i potruditi da se pri rekonstrukciji ne napravi nova prepreka koja će biti budućnost osobama s invaliditetom. Ako to „kulturnjacima“ nije jasno, neka zavire u bilo koju zemlju EU kako je ondje to riješeno pa neka nam onda govore o povijesnoj baštini. Louvre, Schönbrunn, Vatikan ili bilo koji drugi spomenik kulture SVJETSKJE baštine potpuno su pristupačni osobama s invaliditetom. Međutim, nije samo Meštrovićev paviljon u centru glavnog grada Hrvatske nepristupačan. U nastavku donosimo još institucija, građevina koje su nepristupačne.

Hrvatsko narodno kazalište prema standardima koji omogućuju ulaz i kretanje u zgradi osobama u invalidskim kolicima nije dovoljno prilagođeno. Međutim, u atriju je napravljena kosina (nešto strmija od standardne) koja omogućuje ulaz s kolicima u parter.

Satiričko kazalište Kerempuh, iz kojega poručuju da se osobe u invalidskim kolicima mogu javiti na službeni ulaz pa će im osoblje otvoriti ulaz na pročelju zgrade.

Kazalište Mala scena ima olakšan ulaz osobama s kolicima, a u gledalištu ima jedno mjesto koje se

pripremi za kolica. Ipak, preporučuju da najavite svoj dolazak kako bi vas sve dočekalo spremno za nesmetano uživanje u predstavama.

Kazalište Komediya, iako bi se situacija ondje više mogla svrstati u tragikomediju, kažu kako osobe u kolicima mogu ući u gledalište, naravno opet posebno, tj. sa strane, na ulaz koji otvaraju samo za vas. Možete ostati sjediti u kolicima, ali će vam u tom slučaju pogled na pozornicu biti nešto sužen. Nećete moći na balkon, a i WC obavite kod kuće. Iz Kazališta navode kako, bez obzira na poteškoće, brojne osobe u kolicima posjećuju njihove predstave.

Teatar EXIT ima veliki ulaz iz dvorišta, bez ruba i stepenica, ali ako želite posjetiti Ljetne noći Teatra EXIT koje se održavaju u Muzeju za umjetnost i obrt, ulaz nažalost nije prilagođen osobama u kolicima. Tvrdi da njihovi snažni dečki iz tehnike uskoče pa pripomognu, snađu se i s prijelaznim rampama jer dosta je stepenica (na ulazu u muzej, pa na silazu u dvorište...), ali poručuju: „Sve su to rješive situacije“.

Zadnje na današnjem popisu je Zagrebačko kazalište mladih i onamo možete ući samo u dvoranu *Istra*, dakle u veliku dvoranu gdje se održava i najveći broj predstava.

Što se tiče druge dvorane – *Polanec*, koja je na katu, a lifta nema, opet vam preostaje dobro staro „najavite se unaprijed kako bi vas nosili“.

Možemo zaključiti da situacija nije idealna i u velikoj se mjeri sve opet svodi na „sa strane, pomoćno, povuci-potegni“, ali naviknuli ste se na to, zar ne? I bili biste jako iznenađeni kada bi bilo drugačije? Istini za volju, moglo bi biti i puno gore, a i puno bolje, pa ćemo se poslužiti onom: „Gdje ima volje, ima i načina.“

Pristupačnost Karlovca

Tekst: Martina Benić

Grad Karlovac je u velikoj mjeri pristupačan za osobe s invaliditetom, ali još uvijek stare građevine u kojima se nalaze Gradski muzej i Udruga likovnih autora Karlovac (ULAK) na ulazu imaju stepenice i nisu pristupačne, kao i većina zgrada stare gradske jezgre.

Dobre primjere pristupačnosti predstavljaju Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ i Slatkovodni akvarij *Aquatika* koji je u prošloj godini dobio i nagradu *Plavi cvijet pristupačnosti*.

Uz mnogobrojne parkove i zelene površine, zbog čega Karlovac nosi epitet „grada parkova“, osobitost su Karlovca čak četiri rijeke koje prolaze kroz grad, a uz Koranu su izgrađene šetnice prilagođene za osobe koje se kreću u invalidskim kolicima, iako na nekoliko mjesta gdje završavaju

stare šetnice, a počinju nove ima manjih prepreka. Gradsko kupalište na Korani ima dizalicu za ulaz u vodu tako da se osobe u invalidskim kolicima mogu kupati tijekom cijeloga ljeta.

Iskustva iz invalidskih kolica – Osijek

Tekst: Dobrila Maričić

Dobila sam upit o mogućnostima odlaska OSI u kulturne ustanove, a i općenito o mogućnostima kretanja ljudi u kolicima po gradu Osijeku.

Kako je tema pristupačnost kulturnih sadržaja, ali i pristupačnost u našem gradu, krenula sam u ispitivanje kako je to bilo prije.

U razgovoru s ljudima koji su u kolicima dugi niz godina saznala sam da se u Osijeku uočavaju pomaci nabolje, počevši od spuštenih rubnjaka na pješačkim prijelazima, preko dogradnje pristupnih rampi na veće zgrade i javne građevine. I javni se prijevoz prilagođava. Postoji desetak niskopodnih autobusa, a očekuju se i niskopodni tramvaji. Što se prijevoza tiče, postoji i jedan kombi prijevoz prilagođen za prijevoz OSI, ali prednost imaju učenici i zaposleni, čime su zakinuti korisnici koji trebaju prijevoz za osobne potrebe.

U kolicima sam devet godina i prilično sam prisutna u raznim kulturnim i društvenim zbivanjima u mom gradu. Veliku pomoć u savladavanju prepreka imam u mom suprugu, koji sa mnom u kolicima savladava „brdo“ stepenica i neprilagođene prijelaze i nisam ni razmišljala mogu li ja sve to sama.

Nakon dobivenog upita o mogućnostima odlaska OSI u kulturne ustanove krenula sam u obilazak i informiranje kamo mogu samostalno.

Osijek, iako je po broju stanovnika četvrti grad u RH, nije veliki grad. Nekad smo znali reći da je „grad po mjeri čovjeka“, ali sad ne znam o kojem se to čovjeku radi kad su nam se ovi mladi ljudi razbježali kao rakova djeca.

Kina

U gradu postoje samo dva kina. U jedno kino mogu bez pomoći ići ljudi u kolicima, a drugo, građeno u stilu secesije, ima 7 stepenica i nema pristup, ali na upit su odgovorili da im često dolaze osobe u kolicima koje oni „unesu i snesu“.

U trgovačkom centru *Portanova* je *Cinestar* koji je pristupačan i ima osigurana mjesta za invalide.

Kazališta

Dva su kazališta u Osijeku. Jedno od njih je Dječje kazalište Branka Mihaljevića, koje najčešće prikazuje predstave za djecu, ali u njemu ponekad znaju biti i predstave za odrasle i koncerti za manji broj ljudi (250). Pristup na glavni ulaz je neprilagođen; iako postoji rampa, tako je strma da ju osoba u kolicima ne može savladati bez pomoći. Ali može se ući s dvorišne strane. No, ni s te strane ne može se bez pomoći, jer postoji jedna stepenica kod pomoćnog ulaza. Vrlo ljubazno osoblje kazališta rado će priskočiti u pomoć pri ulasku i izlasku.

Ni u Hrvatsko narodno kazalište (HNK) ne može se ući bez pomoći, jer su dvije stepenice na ulazu,

ali najavite li se (a u kazalište idete planirano, pa se nije teško najaviti, a osim toga imate i popust pri kupovini karata) dočekat će vas netko iz kazališta i pomoći vam da uđete preko prijenosne drvene pristupne rampe.

Muzeji

U Muzej Slavonije (u kojem, osim stalnog postava koji govori o bogatoj prošlosti ovoga našeg kraja, možete vidjeti i razne prigodne izložbe) na kat ćete ići pomoću dizala uz stepenice.

U Malakološki muzej (Muzej školjaka i vodenog svijeta) ne možemo bez pomoći i pratnje, jer su na ulazu dvije stepenice.

Ostalo

Ljudi u kolicima ne mogu koristiti prijevozne simbole Osijeka – tramvaj za gradsku vožnju i popularnu „kompu“ (plovilo) za prelazak rijeke Drave. To nije ozbiljan problem, jer se uz pomoć najbližih savladava (naravno ako je taj netko kao RAMBO).

Nepristupačni su nam restorani na vodi i vodenica, ali zato imamo prelijepu šetnicu s obje strane rijeke Drave pa zaista možemo uživati u samostalnom kretanju.

Međutim, na neke druge probleme treba ukazati jer su ozbiljniji i mogu se izbjeći. Kod adaptacija i novogradnji, i pored želje (obveze) za „pristupačnost“ događaju se greške te se u radu na neke ukazuje. Suprug i ja, u šetnji, obilazimo izgradnju kružnih tokova i pješačkih prijelaza i upozoravamo nadzorne inženjere da vode računa o tome da izvedba bude po pravilima, a ne tek reda radi.

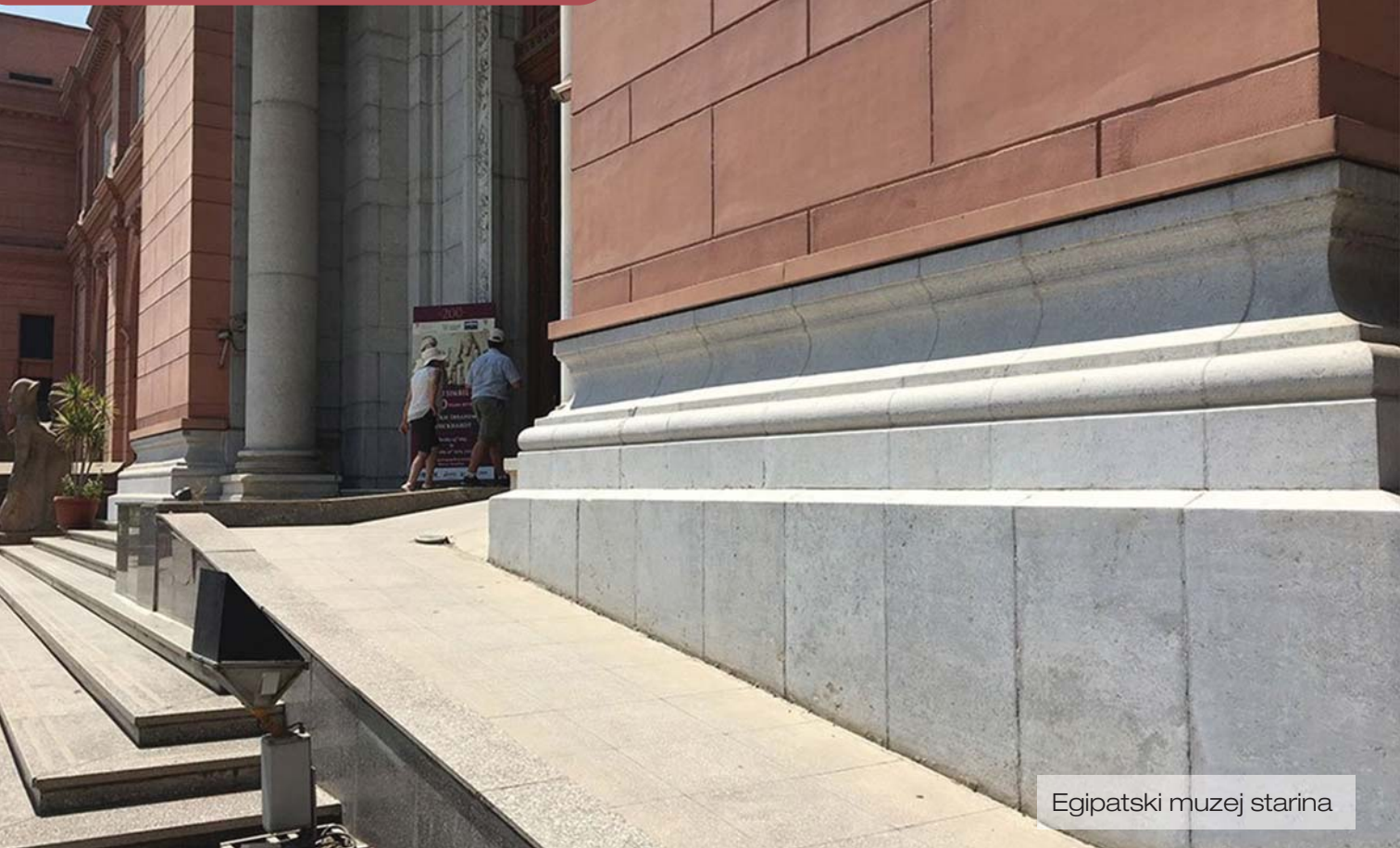
Ovdje treba biti pješački prijelaz. Hoće li rubnik biti pravilno napravljen?

No, najveći je problem, kao i drugdje, nesavjesnost ljudi, koji ne poštuju znak pristupačnosti.

Što reći na ovo? Ja vozim ovaj zeleni automobil, a suprug je očistio snijeg da mogu ići na posao autom.

Egipatski muzej starina

Ni med cvetjem ni pravice

Tekst: Behanut Mahacem

Zapravo, povod ovom tekstu i tekstovima koji su prehodili jest famozna rekonstrukcija Meštrovićeva paviljona i nemogućnost osobama s invaliditetom, pogotovo onima koji se kreću u invalidskim kolicima, da dođu na izložbu o Nikoli Tesli *Mind from the Future*, no problem je puno dublji i slika je puno mračnija. Ne radi se tu samo o galerijama, muzejima i koncertnim i kazališnim dvoranama. Koliko je u takvim zaštićenim objektima i cjelinama vjerskih institucija, ureda državne i lokalne uprave i samouprave, hotela, restorana i svih mogućih ordinacija, ustanova socijalne skrbi i drugih *čimbenika*?

Naravno, može se postaviti pitanje: zašto su uvijek samo razvikane izložbe ili slične manifestacije povod za ovakvu burnu i emotivno nabijenu reakciju? Kad bi više ljudi (redovito) posjećivalo kulturna događanja u zaštićenim spomenicima kulture, znatno bi ranije shvatili problem i možda ga i riješili. To je hrvatska stvarnost; nikad neću zaboraviti izraz lica Zubina Mehte kada je tadašnja

crème de la crème počela pljeskati usred četvrtog stavka devete Beethovenove simfonije izvođene u novoizgrađenoj Ciboninoj dvorani u čast otvorenja *Univerzijade* u Zagrebu.

Općenito je pristupačnost na niskim granama u Hrvatskoj. Ne samo da se u historijskim objektima ili cjelinama učinilo vrlo malo, niti drugdje otklanjanje barijera ne ide kako bi se očekivalo. Nikoga od nas

Muzej domovinske vojske, Krakov

ne zadovoljavaju sumnjiva i polovična rješenja s prestimim rampama, ulascima i prolascima kroz servisne traktove ili traženje i pregovaranje s „ljubaznim i susretljivim djelatnicima koji će pomoći preko...“ To što su ljubazni, njihova je dužnost, jer rade u uslužnoj ili kakvoj drugoj javnoj djelatnosti, a susretljivost ne želim ni testirati, budući da očekujem pristupačnu uslugu. I sve je ovo samo za posjetitelje. Je li se itko ikada zapitao bi li ikakva osoba s invaliditetom mogla i raditi u takvom okruženju? Međutim, problem nije samo u ovom slučaju kronično loša pristupačnost. U Hrvatskoj bismo imali ovog lipnja slaviti 11 godina od usvajanja Zakona o Konvenciji o pravima osoba s invaliditetom, usvojenoj u Ujedinjenim narodima 15. prosinca 2006. godine. Hrvatska se uzbuđeno hvalila samom činjenicom da je među prvim zemljama koje su prihvatile ne samo tu konvenciju, nego i Fakultativni protokol koji je išao uz nju. Mislim kako se od tada i ne možemo baš pohvaliti da smo daleko dospjeli, jer tipična hrvatska neurednost ne pokazuje zainteresiranost za problem, ni iz čiste pristojnosti. I dalje nitko ne zna tko je kome i za što (ako uopće) odgovoran; država i grad se, kad smo već kod

Taj Mahal

famoznog Meštrovićeva paviljona, zafrkavaju s nama i upiru prstom jedni u druge, a potom i u korisnika objekta. Direktno odgovorni – Ministarstvo kulture i Grad Zagreb – šute. Kao da se njih to i ne tiče. I upravo na ovakvim problemima vidi se nepostojanje toliko potrebne međusektorske suradnje. Hrvatska je napredna zemlja kada je u pitanju zakonodavstvo i donošenje strategija za rješavanje problema invalidske populacije. I tu, jasno, stajemo, bez obzira na političku boju koja je na vlasti: *deep state* ne želi promjene, jer njima to nije ni iz džepa, ni u džep, a i morali bi raditi, a oni ljudi koji su izabrani da tu pustu administrativnu inertnost pokrenu – tek ti nemaju volje, a vjerojatno ni znanja išta poduzeti.

Dok se mi tako – i organizacije osoba s invaliditetom, i savezi istih, Pravobraniteljica i država – bavljamo pokličem: „Svi na izbore!“, pritom uopće ne razmišljajući tko su to svi i je li to uopće sve potrebno, kako će ti svi uopće fizički doći na birališta, ili je samo riječ o pomodarskom trendu, koji ionako velika većina razvijenih zemalja nikad neće usvojiti, a one koje jesu, potihom će se početi baviti ozbiljnijim

Taj Mahal

stvarima. Ali će se zato u Hrvatskoj politička elita svaki put prišmajhlati „našim hrabrim invalidima“, gle čuda pred izbore (koje god razine hoćete), kad se približava vrijeme za izvješće o provedbi Konvencije (!) i slično. I invalidskim organizacijama to odgovara – osjećaju se tako državničkim i vizionarskim. Je li što riješeno tako? Pa, jest, ne može se osporiti, ali premalo i prekasno. Problemi se rješavaju kako koji pristigne na stol ili ako kakva udruga ima jača pluća i time proizvodi veću galamu ili je to politici korisno – čisto populistički. Naravno da to nije put ka sreći, jer tako svi ostaju prikraćeni (država zbilja nema toliko novaca) te nema zadovoljstva ni na jednoj strani. Tako se ne vodi ni državnička ni državna politika.

I sad, hajdemo se malo pozabaviti tom pristupačnošću po kojoj smo tek duboka europska provincija (naravno, provincijalci će uvijek nalaziti dlake u jajetu kod boljih od sebe, a uspoređivat će se s lošijima od sebe, pri čemu će se napuhavati, baš poput barskih žaba...).

Povijesno ne tako predavno, ali dovoljno za pristojan spomenik kulture, dakle 1800. godine očekivani životni vijek u Hrvatskoj bio je 36 godina. Ove godine je to 77,7 godina. To, jasno, ne znači kako ni 1800. ljudi nisu i dulje živjeli, ali pomor je bio ogroman za današnje pojmove – pogotovo kod djece i onih koji su doživjeli kakvu mirnodopsku ili ratnu nesreću. Mnoga djeca rođena „s defektom“ ili su sama umrla, ili im je netko pomogao, a kod

odraslih samo je poneki „kljasti“, „gluhonijemi“ ili „slijepac“ preživio – drugi su poumirali od sepse, komplikacija ili rana već nakon kraćeg vremena.

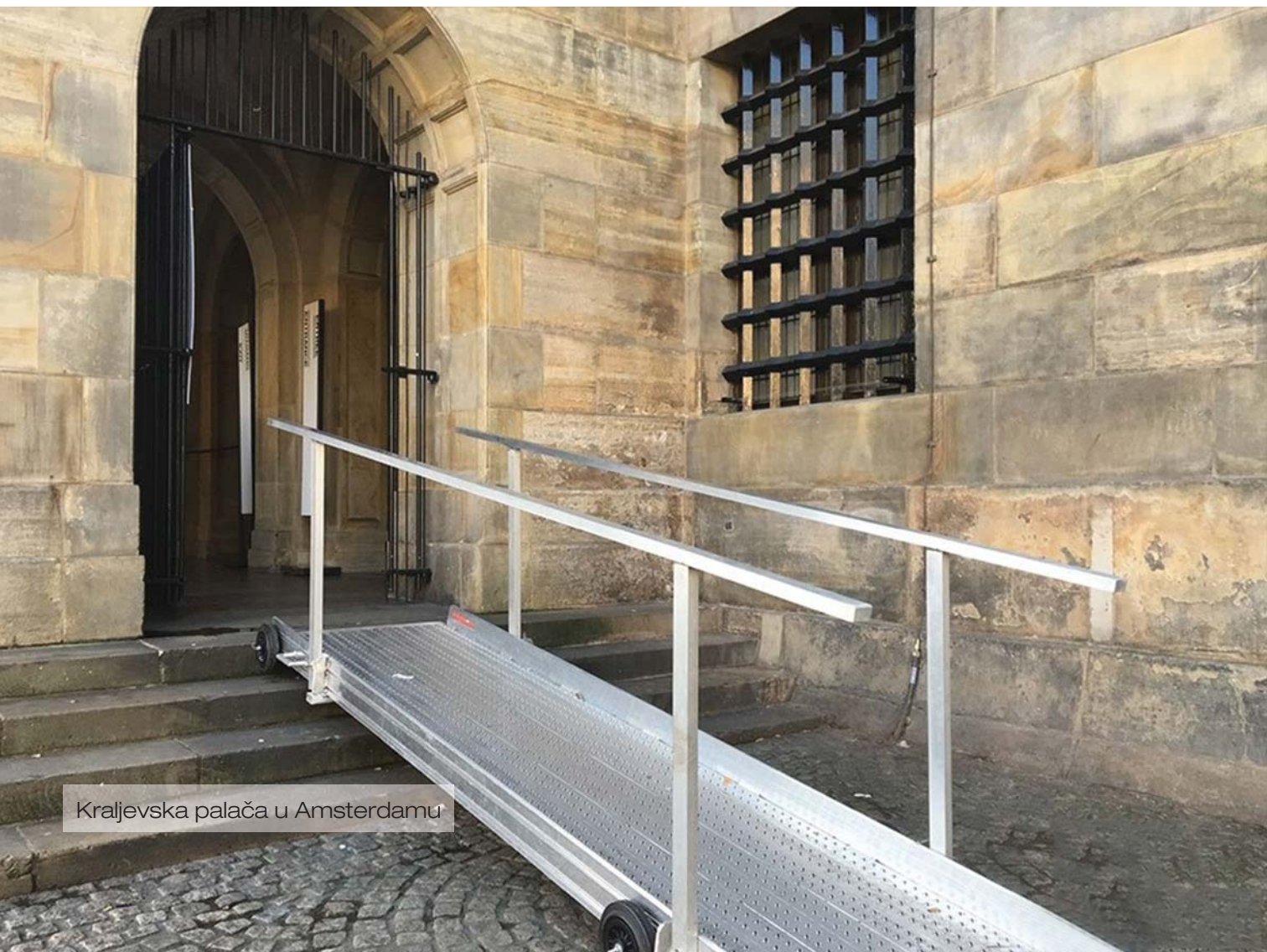
Samo kao ilustracija: Crveni križ je nastao kao posljedica užasa nakon bitke kod Solferina 1859., koja je ostavila više od 35.000 mrtvih i ranjenih, s tim da su mrtvi imali puno više sreće, budući da su ranjenici, uglavnom razneseni topničkom vatrom, danima umirali zapomažući zaboravljeni na sad već bivšem bojištu. Sve to pokazuje kako sve donedavna – mogli bismo reći nakon Drugoga svjetskog rata – mnogih invaliditeta nije bilo, a oni koji su to ipak bili, vjerojatno su bili pozatvarani po kućama, ostavljeni na brigu najbližima. Gotovo sa sigurnošću mogu tvrditi da nisu hodali po koncertima, išli u banku ili posjećivali tadašnji centar za socijalnu skrb.

Pitanje je, stoga, je li to i dalje prevladavajuća misao koja upravlja postupcima našeg sustava? Ako jest, bilo bi pošteno to i priznati. Vjerojatno bi pala pokoja suza, psovka ili rezignirano slijeganje ramenima, ali kad vidimo kako nam se u filmovima nudi časna eutanazija, a u drugim *kulturama* svoje

invalide bacaju s krova, onda se čovjek ne može ne zapitati...

... kako je moguće da se u cijeloj Hrvatskoj nije moglo naći toliko sredstava ne bi li se poslala neka-kva reprezentativna delegacija u civilizirane zemlje, koja bi ondje vikala *heureka!* za rješenje – gle čuda: svjetske kulturne baštine?! A čujemo mi osobe s invaliditetom: pa vani su osobe s invaliditetom vidljive. Nas u našoj provincijskoj uznositosti to, jasno, fascinira u urednom tuđem dvorištu, ali kod nas, ni najmanje nas ne zanima.

A vidite, ne zanima ni nas. Mi inzistiramo biti ravnopravni ne samo s drugim *neinvalidiziranim* građanima, nego čak i sa svim tim *celebrityjima*, korumpiranim nogometnim trenerima, političarima i poduzetnicima. A onda kad postanemo ravnopravni – u ovom slučaju to znači pristupačnost za sve i svugdje – neka nas puste na miru da se školujemo i radimo i živimo. Tada nećete puno čuti o većini nas, budući da ćemo se truditi živjeti običnim građanskim životom. Za one koji uistinu to ne mogu, tek tada neka se društvo angažira.

Kraljevska palača u Amsterdamu

Usluga zdravstvene njege u kući u zemljama Europske Unije

Tekst: Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje

Sve osigurane osobe jedne države članice koje trajno ili privremeno borave na području druge države članice u toj zemlji ostvaruju pravo na davanja u naravi iz obveznog zdravstvenog osiguranja pod istim uvjetima i pravilima kao i njeni osiguranici. Odnosno, pravo na zdravstvenu njegu u kući hrvatskih osiguranih osoba s paraplegijom i tetraplegijom i način ostvarivanja istog u drugoj državi članici EU ovisi o pravnim propisima pojedine države članice. Preporuka je da se osigurane osobe prije odlaska u drugu državu članicu osobno informiraju o mogućnostima i uvjetima ostvarivanja prava na njegu u kući putem nacionalne kontaktne točke te države članice.

prije kraja planiranog boravka radi podvrgavanja potrebnom liječenju, uzimajući u obzir prirodu davanja i očekivanu dužinu boravka. Ova kartica pokriva i zdravstvene usluge liječenja kronične bolesti.

Pomoću osnovne tiskanice E106 i E121 osoba osigurana u drugoj državi članici ostvaruje pravo na punu zdravstvenu zaštitu, a iste Zavod izdaje osobama koje su trajno preselile u drugu državu EU. Takve osobe ostvaruju pravo na zdravstvenu njegu u kući pod istim uvjetima kao i drugi hrvatski osiguranici. Kako bi im se mogla pružiti potrebna zdravstvena zaštita, potrebno je da ugovorenim pružateljima zdravstvene usluge predoče valjanu Europsku karticu zdravstvenog osiguranja. Ako su u Hrvatsku preselili, potrebno je da se s valjanim dokumentom (obrazac S1, E106, E121) prvotno obrate ovom Zavodu, a zdravstvenu zaštitu u tom slučaju ostvaruju u punom opsegu kao i drugi hrvatski osiguranici.

Kako bi osigurane osobe mogle ostvariti pravo na zdravstvene usluge u drugoj državi članici na teret Zavoda, ovisno o vrsti i trajanju boravka u inozemstvu potrebno je od Zavoda tražiti izdavanje **Europske kartice zdravstvenog osiguranja** (za privremeni boravak u EU turističke naravi ili za boravak do godinu dana) ili neki dokument koji se izdaje osobama koje trajnije borave u drugoj državi (tiskanica E106 za zaposlene izaslane osobe, tiskanice E121 za umirovljenike koji su preselili u drugu državu članicu EU).

Na osnovi Europske kartice zdravstvenog osiguranja osigurana osoba na području druge države članice ostvaruje pravo na zdravstvenu zaštitu koja je s medicinskog gledišta nužna kako osigurana osoba ne bi bila prisiljena vratiti se u matičnu državu

Civilno društvo i javne politike

Pripremila: Manda Knežević

Prva moja asocijacija kada čujem pojam javne politike jest bavljenje građana nepolitičara politikom. Kada se dalje pozabavim tim pojmom, vidim da je to vrlo blisko mojoj asocijaciji jer su javne politike, između ostalog, definirane kao „rezultat interakcije između onih koji zahtijevaju promjene, onih koji donose odluke te onih na koje odluke utječu (korisnici javne politike)”. Djelovanje na javne politike osobno doživljam kao provođenje određenog projekta čiji je rezultat promjena nabolje i održivost.

Po Bursteinu tri su temeljna kriterija koji određuju što čini neku javnu politiku: sadržajni, organizacijski i kulturološki. Ova tri kriterija najčešće dovode do vrlo sličnih rezultata, odnosno do istih javnih politika. Prema onome što sam pročitala, postoji tridesetak temeljnih javnih politika, ali na popisu konvencionalnih nacionalnih javnih politika nema mnogo javnih politika koje su određene prema ciljnim skupinama. Iznimke su politike prema manjinama, ženama i obitelji, osobama s invaliditetom i slično.

Udruge osoba s invaliditetom kao dio civilnog društva osnovane su radi zainteresiranosti osoba s invaliditetom, prema kojima se uvelike krše osnovna ljudska prava, za rješavanje svojih istih ili sličnih problema. Osnovni im je cilj djelovanje u tri

pravca: prema članovima, prema javnosti i prema vlasti koja ujedno ima ključnu ulogu u uspostavi javnih politika. Za članove su bitni svi pravci. Prije svega, bitna im je pravovaljana informacija, podrška i pomoć u snalaženju u svakodnevnom životu. Isto tako bitno je, ako se želi napraviti određeni pomak, kontinuirano raditi i utjecati na razvoj svijesti o

pojedinih pitanjima koja se tiču osoba s invaliditetom kako bi se utjecalo na javno mnijenje. Javno mnijenje nije zanemarivo kada se želi djelovati na javnu politiku. Javna politika koja za ciljnu skupinu ima osobe s invaliditetom stvara se prema tri osnovna modela – medicinskom, socijalnom te modelu ljudskih prava. Oni se međusobno razlikuju prema razumijevanju problema i ciljeva politike te prema njenoj implementaciji.

Gotovo sva pitanja koja se odnose na vlast odnose se i na javne politike, bilo da se radi o izmjenama, dopunama, stvaranju novih politika ili provedbi. Obično je puno lakše konstatirati nego pokrenuti proces koji dovodi do promjena, jer se za takva pitanja zalažu brojni dionici koji su izvan vlasti. Pritom je važno lobiranje, istraživanje, civilno društvo i nevladine organizacije, stručnjaci, a u odnosu na pojedino pitanje bitne su i obrazovne i istraživačke ustanove. Ponekad su bitne i izvanparlamentarne stranke, međunarodne organizacije pa i sindikati.

Jasno definiran problem obično je dovoljan za pokretanje procesa koji dovodi do promjena. Ponekad je važno kako je i kada nastao problem te koji su njegovi uzroci. Zato nije zanemarivo navesti povijesni, zakonski, politički, društveni i privredni kontekst problema te kako je problem privukao pažnju javnosti.

Kako razumjeti i planirati djelovanje na javne politike

Javna pitanja i problemi obično se tiču cijele zajednice, kao što je i političko odlučivanje pitanje od javnog interesa. Pritom je uvijek vrlo važno racionalno prikazati problem uz argumente (troškovi i korist) jer je za političku odluku uvijek značajno pitanje troškova koje bi trebala osigurati država. Faza je to kada se obično prelome koplja, hoće li se uspjeti nešto pokrenuti za rješavanje ili ne. Važna je također ustrajnost.

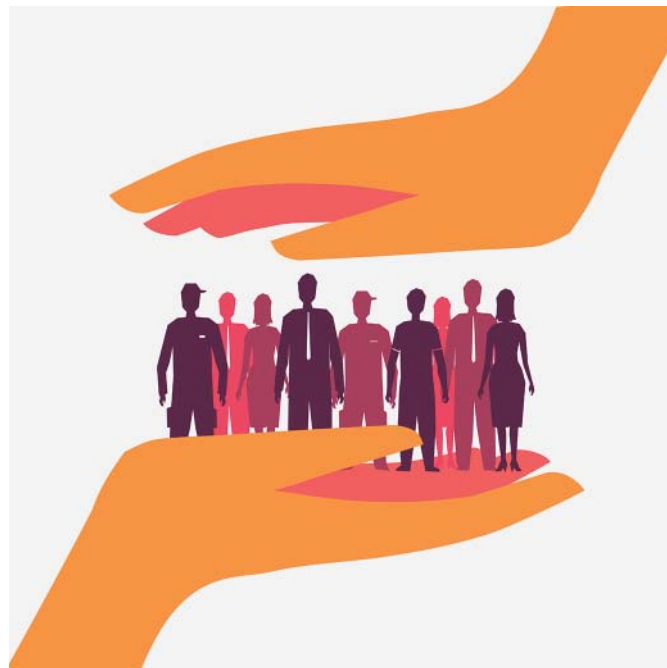
Faza formulacije „policy opcija“ (racionalno rješavanje problema) druga je faza procesa stvaranja javnih politika u kojoj se, najkraće rečeno, bira između različitih načina rješavanja nekog problema. Ova faza sastoji se od niza aktivnosti. Najprije se identificiraju potencijalne opcije kojima bi se problem mogao riješiti. Zatim se te alternative razmatraju te se procjenjuju njihovi učinci i sve predvidljive posljedice. Kada su alternative ocijenjene, uspoređuju se i slijedom toga pojedine se odbacuju ili prihvaćaju. Najbolja se opcija detaljno razrađuje. To je vrijeme kada se posebno oblikuju javnopolitički instrumenti. Riječ je o takozvanom dizajniranju politike, koje teži unutarnjoj koherentnosti i logičkoj povezanosti ciljeva, instrumenata i utjecaja na ciljnu skupinu.

Formuliranje neke politike završava s preciznom javnopolitičkom preporukom – što odlučiti. U ovoj se fazi iznimno povećava važnost stručnjaka, koji su najvažniji u vrednovanju alternativa provodeći policy analize pojedinih rješenja. (Hill. 2010; Petek. 2012b. 17; Petak. 2009.) Predstavnici organizacija civilnog društva koji posjeduju potrebnu ekspertizu mogu u ovoj fazi sudjelovati kroz rad u radnim skupinama koje formuliraju konkretne prijedloge ili mogu zagovarati konkretna rješenja. U nastavku je navedeno od kojih se elemenata sastoji policy prijedlog te na koja pitanja treba odgovoriti (prilagođeno, prema: Young i Quinn. 2012: 33).

Sve kreće s opisom problema te objašnjenjem potrebe djelovanja. Zatim slijede pitanja na koja valja odgovoriti. Radi se o pitanjima: Koji su uzroci trenutnog problema? Zbog čega aktualni pristup ne daje rezultate? Na koji način aktualna politika podbacuje? Koje su posljedice tog podbačaja? Koji ključni dokazi potkrjepljuju takvu interpretaciju problema?

RJEŠENJA – nekoliko opcija i obrazloženje za optimalnu opciju (odgovara na pitanje što raditi, a što NE raditi): - Koje su opcije za rješavanje aktualnog problema? - Koja od tih opcija na najbolji način može riješiti problem, uzimajući u obzir aktualni društveni, politički i/ili ekonomski kontekst? - Zašto je baš ta opcija najbolja?

PRIMJENA – plan primjene izabrane opcije: - Što treba učiniti da se izabrana opcija primijeni u praksi? - Tko to treba učiniti? - Kada to treba učiniti? - Koji su resursi potrebni za primjenu? Preduvjet sudjelovanja u ovoj fazi jest minimalno znanje o problemu, ali ipak je osim tehničkog znanja o tome što je izvedivo i što će imati najbolje efekte važno i

procijeniti što je politički prihvatljivo te koje rješenje može dobiti širu javnu potporu. Treba naglasiti i kako aktivnosti u praksi nisu uvijek „čiste“ i linearne kao u teorijskim opisima te je zapravo ova faza vrlo kompleksna i često prilično difuzna. Ponekad se dogodi da se ne postignu jasne definicije problema, pa se stalno iznova ponavlja formuliranje starih problema, nakon što se već počela provoditi neka politika. Primjer za navedeno svakako bi bila obrazovna politika u Hrvatskoj, poticajne mjere za zapošljavanje osoba s invaliditetom i slično.

Treba imati na umu i da je izbor rješenja u velikoj mjeri predodređen i ovisan o načinu definiranja problema, njegovome značenjskom okviru te određivanju njegovih uzroka. Naposljetku, odabir rješenja ovisi i o tome što je najprihvatljivije za donositelje odluka, odnosno koje rješenje ima šansu dobiti najviše podrške, kako među političkim elitama, tako i među ostalim akterima, pa na kraju i u široj javnosti.

Politika je akcija kojom vlade na različitim razinama odgovaraju na određene javne potrebe, kako bi podupirale napredak zajednice i/ili određenih skupina na svom prostoru. Izraz „javna politika“ nova je sintagma koja mijenja naše tradicionalno shvaćanje riječi „politika“. U najširem smislu, javna politika je kontinuirani proces u čijem oblikovanju, provedbi, praćenju i poboljšavanju sudjeluju sve društvene snage – predstavnici javnog, poslovnog i civilnog sektora.

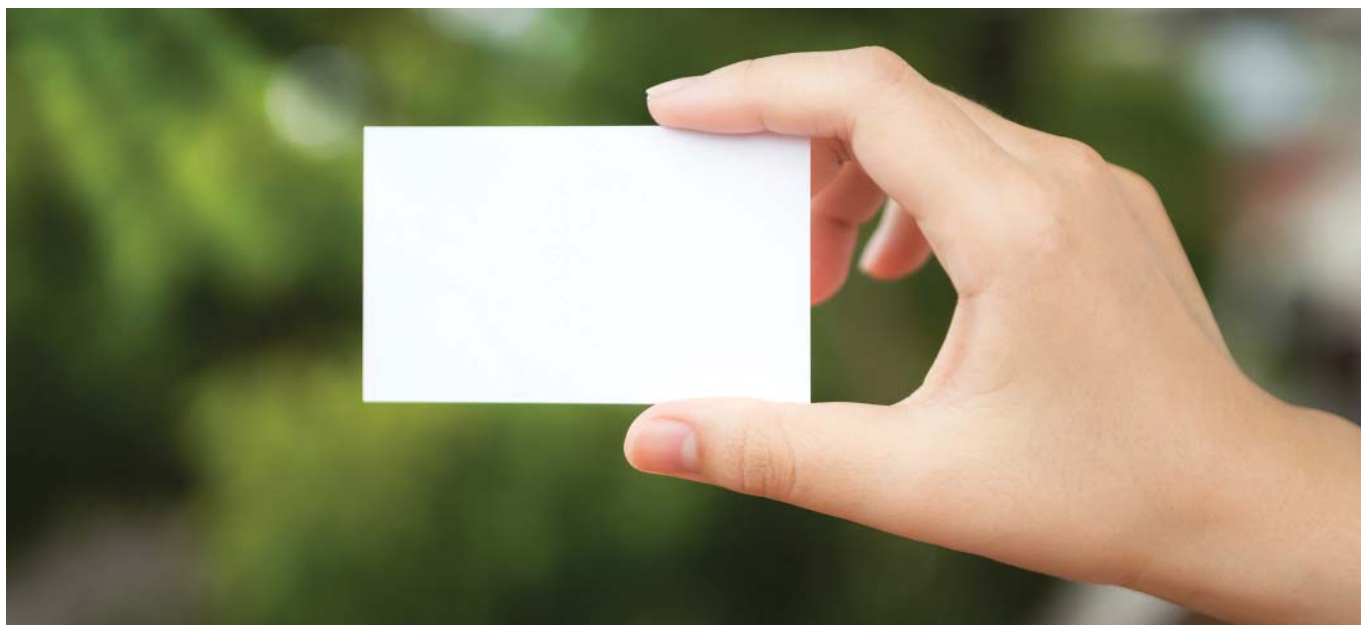
Predstavnici udruga osoba s invaliditetom, uključujući i HUPT, sudjeluju manje-više aktivno kroz razne radne skupine (lokalne, nacionalne, europske i međunarodne) na oblikovanju i praćenju provedbe

javnih politika koje se tiču pitanja vezanih za osobe s invaliditetom koje su u cjelokupnoj zajednici još uvijek prilično diskriminirane. Njihova usmjerenost je djelovanje na javne politike u svim segmentima razvoja društva koji utječu na poboljšanje svakodnevnog života građana, kako na lokalnoj tako i na nacionalnoj razini, pa i šire. Lokalno su to aktivnosti

usmjerene na uspostavu dostupnih servisa u zajednici i za osobe s invaliditetom, pristupačnost okoliša i usluga. Jednostavno rečeno, univerzalno dizajnirani pristup rješavanja pitanja za osobe s invaliditetom način je kojim se trebaju rješavati sva pitanja u društvu, a da se osobe s invaliditetom ne bi isključivale.

FLOCATH QUICK - jednokratni intermitentni kateteri s hidrofiličnim slojem

KIRKOMERC d.o.o.
Zagrebačka cesta 145A
10000 Zagreb
Tel: 01 3866 150
Fax: 01 7789 624
e-mail: kirkomerc@kirkomerc.hr
www.kirkomerc.hr

U razgovoru s doktorima

Razgovarali: Manda Knežević i Janko Ehrlich-Zdvořák

Tekst: Ana Pašalić

Slike: Arhiva HUPT-a

Primarijus dr. Zvonko Kejla

Dr. Zvonko Kejla u „Traumi“ ljudima operira kralježnice, a time i liječi. Kaže da svoj posao ne bi mijenjao ni za koji drugi na svijetu.

Primarijus dr. Zvonko Kejla, predstojnik Odjela za liječenje ozljeda i bolesti kralježnice u zagrebačkoj Klinici za traumatologiju, u 25 godina staža operirao je gotovo 3000 kralježnica.

- Imamo ljude koji su bili potpuno oduzeti nakon ozljeda leđne moždine i koji sada hodaju. Uvijek je najteže što reći čovjeku nakon ozljede i kako mu

priopćiti loše vijesti. O kvaliteti našeg pristupa ovisi i kako će pacijent prihvatiti istinu – kaže primarijus Zvonko Kejla i dodaje kako neke ljude treba tetošiti, pa liječnici trebaju biti i klaunovi s crvenim nosom ako to 'trgne' pacijenta.

Primarijus dr. Kejla ističe kako je timski rad ključ svega.

- Imamo izvrsne rezultate u svjetskim razmjerima. U spinalnoj traumatologiji definitivno se možemo usporediti s bilo kim u svijetu – kaže ponosno prim. dr. Kejla. Njegov odjel ujedno je i Referentni centar za kralježnicu u Hrvatskoj, a liječnici na njemu na godinu operiraju 600 – 700 kralježnica. Otkrio nam je kako su svi na odjelu kao jedna velika obitelj.

1. Jeste li odabrali profesiju slučajno ili je to bio poziv?

Prvo sam htio specijalizirati kirurgiju prsnog koša, ali danas ovaj posao ne bih mijenjao ni za što. Toliko sam zaokupljen kralježnicama da navečer, kad sjednem na pivo u središtu Zagreba, uhvatim samog sebe da nesvjesno promatram nečiju kralježnicu na kojoj vidim deformaciju.

2. Koliko se, po Vašem mišljenju, promijenio pristup liječenju kralježnične moždine tijekom Vaše karijere, tj. od početaka do mirovine?

Pristup se nije promijenio uopće, bio je agresivan kada sam došao, a takav je ostao i sada, ali se promijenilo mnogo drugih stvari. Promijenila se oprema, promijenila se intenzivna njega koja je sada nesrazmjerno bolja nego što je nekada bila, implantanti su postali bolji i brojne druge stvari. Kada sam došao, implantati su bili od čelika, što danas više nije slučaj.

No, promijenila se i jedna druga stvar, a to je broj inkompletnih ozljeda, a postoje dva razloga. Prvi je svijest o vezanju pojasa, što je smanjilo broj fatalnih ozljeda. Drugi razlog je što je sve više starijih ozljeđenih ljudi.

Smrtnost je značajno manja, bila je negdje između 15 i 20% direktna smrtnost kod tetraplegije, dok je

danas skoro nema, osim kod teških ozljeda. Ono što se također promijenilo jest slaba informiranost i entuzijazam kod liječnika. Nekada je doktore sve zanimalo, išlo se na predavanja i učilo se, no danas je slika znatno drugačija.

3. Posao kojim se bavite izuzetno je stresan, na koji način pronalazite svoj duševni mir?

Ekipa s kojom radim ujedno je i društvo za planinske avanture, strastveni sam planinar i to je nešto što me opušta. Omiljena destinacija su mi Julijske Alpe. Volim to i to me opušta, mogu se maknuti i ne razmišljati o poslu i pacijentima.

4. Kolika je uloga liječnika u liječenju pacijenata, a kolika u borbi da mu se osiguravaju uvjeti i mogućnosti za liječenje uzimajući u obzir hrvatske prilike?

Uloga u liječenju pacijenta iznimno je važna, pogotovo njegov pristup ozljeđenom, ali i ozljedi kao takvoj. No, unatoč našim naporima, ponekad nismo u mogućnosti djelovati. Znete da je naše zdravstvo komplicirano i pomalo konfuzno i bez obzira na moju dobru volju što želim nekom pacijentu pomoći, ne mogu sve dok me druga bolnica ne kontaktira i zatraži moje mišljenje. Važno je znati kako pristupiti ozlijeđenima, pogotovo u mojem području, s obzirom na to da se radi o teškim ozljedama koje osobi promijene život naopačke. Iznimno je važno kako razgovarati s pacijentom te kako mu reći lošu vijest, ukoliko je to potrebno.

5. Previđena je izgradnja Spinalnog centra, što mislite o tome? Znamo da SC ne znači previše bez stručnjaka svih profila. Za sada imamo usko specijalizirane fizijatre i eventualno ortopede (po jednog do dva u HR). Mi osobe koje živimo s paraplegijom ili tetraplegijom

i više decenija svakodnevno smo svjedoci kako nedostaju usko specijalizirani stručnjaci drugih specijalnosti, npr. internisti, urolozi, nefrolozi, itd.

Bio je sastanak prije neka tri mjeseca u Varaždinskim toplicama, novci za Spinalni centar konačno su odobreni, čekaju na računu Ministarstva financija. Budući da novci pristižu iz Europskih fondova, oni se moraju namjenski utrošiti. Na sastanku je bio i varaždinski župan i razgovaralo se o praktičnim stvarima, tj. što bi sve trebalo napraviti i prikupiti prije same gradnje. Iako su mnogi opstruirali izgradnju Spinalnog centra, svima je jasno da sad nema natrag. Bilo je mnogo partikularnih ineteresa oko gradnje SC, no, na kraju krajeva, neka svi grade što im odgovara ako Spinalni centar bude napravljen. Hrvatska je idealna za izgradnju lječilišnih centara, međutim novci su se uputili u druge kanale. Kako to kod nas biva, ne znamo prepoznati potencijal, a i kada ga prepoznamo, ne realiziramo i novci uvijek isure. Hvala Bogu da su novci za Spinalni centar stigli izvana i što se ti isti novci ne mogu utrošiti ni na što drugo.

Svečano objavljujem kako bi zemljani radovi trebali početi na završetku kupališne sezone.

Isto tako naglašavam kako su, uz brojne druge inicijative, odlučili u Spinalnom centru napraviti dvije operacijske dvorane; stoga je iznimno važno imati stručnjake koji će stalno biti dio centra.

6. Ima nas osoba s paraplegijom i tetraplegijom koji smo „starili“ zajedno s vama, „ našim doktorima“. Imali smo osjećaj cijelo vrijeme u kojem ste bili „naši doktori“ da nas razumijete i podržavate. Događa se danas, naprimjer, da kardiolog pita osobu kojoj je kasnije ugrađen stent otkada je u kolicima i kada ona odgovori “40 godina”, liječnik glasno primjećuje: „E, pa dosta ste živjeli!“. Nasreću, drugi liječnik pristupi mu kao osobi koja ima problem. Ovakva opaska možda jest šala, može biti čuđenje ili divljenje, ali ne ulijeva nadu da ti se hoće pomoći!

Dr. Kejla je konstatirao kako je teško, doktori se ne zanimaju za takve stvari. Ima osjećaj kao da se ne razumije s novim generacijama doktora, kao da razgovaraju drugim jezikom. Također je naglasio kako mu se pacijent potužio na dobiveni odgovor doktora koji mu je rekao da nije specijaliziran za osobe s invaliditetom. Iznenađujuće. Problem se neće riješiti sam od sebe, važno je

djelovati i motivirati mlade liječnike da malo šire gledaju na svoju struku te da se više involviraju u probleme s kojima se susreću osobe s invaliditetom.

7. Može li se raditi magnetska rezonanca a da se ne vadi pločica iz vrata?

Ovisno od kojeg je materijala spomenuta pločica, ono što je poznato je da od 1994. stavljaju titan koji može pod magnetsku rezonancu te ga nema potrebe micati. Do sada je išlo na takav način da me iz „Traume“ kontaktiraju, pošalju rendgensku sliku koju pogledam te ocijenim može li se magnetska napraviti bez obzira na pločicu. To uopće nije problem. Bez potpisa nema magnetske, jer se iz bolnice žele ograditi i važno je da doktor pogleda rendgensku sliku i donese zaključak.

8. Imate li nasljednika u „Traumi“?

Imao sam dva asistenta, no nisu uspjeli, stoga bi se moglo reći da za sada pravog nasljednika nemam. Svi bi htjeli izvoditi najjednostavnije operativne zahvate, ali s onim ozbiljnijima se pak ne žele baviti, ali i ne znaju.

Tu su još Somun, Bilić i Banić koji su tehnički sposobni napraviti akutno zbrinjavanje traume, a njihov odnos prema pacijentima morat će rješavati oni sami, jer ja više ne mogu utjecati na to. Danas se nažalost empatije ne smije imati, to je posao kao i svaki drugi. Ne znam rješenje za to, empatiji nas ne uči ni fakultet ni specijalizacija, nego dida i baba – u šali je naglasio Kejla.

9. Koliko smo kod nas u tijeku sa svjetskim dostignućima akutnog zbrinjavanja?

Aposolutno smo *up to date* što se tiče akutnog zbrinjavanja, jako dobro stojimo, a što se tiče ostalih postupaka kod saniranja posljedica, tu nismo

ušli u eksperiment. Ja savim sigurno neću napraviti ništa, ali niti jedan pametan doktor neće napraviti *stent seling* jer je tu svako dodatno oštećenje koje se napravi operacijom katastrofalno, tj. pogubno. Neće je napraviti niti na lumbalnoj, jer *stent seling* nema nikakvog smisla. Postoji jedna vrlo mala skupina kojoj se to može napraviti, to su torakalni slučajevi, s tim da nije problem ubrizgati unutra matične stanice. Ono što me osobno muči je to što se ode negdje van, ubrizgaju mu se matične stanice pa smatra da više nije spastičan, međutim to pacijenta vrati u spinalni šok. To se tumači kao uspjeh operacije, ali to nije to. Nisam siguran da je to operacija koja bi se trebala raditi kod nas, nema nas dosta stručnjaka koji poznaju tematiku. Postoji studija u koju je uključena cijela Europa i uključeno je 800 pacijenata, testira se koliko rana operacija ima učinka na pacijenta. Rezultati neće opravdati ekstremno agresivni pristup.

Primarijus dr. sc. Jordan Dimanovski

1. Možete li nam reći nešto više o sebi?

Rođen sam 1947. godine u Kumanovu, Republika Makedonija. Osnovnu školu i gimnaziju završio sam u Zagrebu te diplomirao na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Na istom fakultetu magistrirao sam i doktorirao. Završio sam specijalizaciju iz urologije i radio u KBC „Sestre milosrdnice“ do umirovljenja. Osnovao sam i vodio urološki laboratorij. Tijekom specijalizacije stručno sam se usavršavao u Engleskoj, Francuskoj, Njemačkoj i Češkoj. Objavio sam niz stručnih i znanstvenih radova iz područja urologije.

2. Jeste li odabrali profesiju slučajno ili je to bio poziv?

Mislite na uro-specijalizaciju? Radio sam prvo kao liječnik opće medicine u Sloveniji, zatim proveo godinu dana na anesteziologiji kao zamjena, a onda sam prešao na urologiju jer je bio raspisan natječaj za specijalizaciju.

3. Koliko se, po Vašem mišljenju, promijenio pristup urogenom traktu kod osoba s ozlijeđenom kralježničnom moždinom tijekom Vaše karijere, tj. od početaka do mirovine?

Kratki odgovor – značajno!!!

4. Kolika je uloga liječnika u liječenju pacijenta, a koliko u borbi s tim da mu se osiguravaju uvjeti i mogućnosti za liječenje uzimajući u obzir hrvatske prilike?

Što se medicinskoga dijela tiče dobra, ali liječnici ne mogu raspolagati finacijskim sredstvima, nego su najamnici u zdravstvenom sustavu. Sugerirati mogu, ali kod provedbe i odluka o distribuciji novca nemaju nikakvoga utjecaja.

5. Previđena je izgradnja Spinalnog centra, što mislite o tome? Znamo da SC ne znači previše bez stručnjaka svih profila. Za sada imamo usko specijalizirane fizijatre i eventualno ortopede (po jednog do dva u HR). Mi osobe koje živimo s paraplegijom ili tetraplegijom i više decenija svakodnevno smo svjedoci kako nedostaju usko specijalizirani stručnjaci drugih specijalnosti, npr. internisti, urolozi, nefrolozi, itd.

To što Vi danas živite više desetljeća treba, između ostaloga, zahvaliti znanju i entuzijazmu moje generacije urologa. Mnogi od Vas misle da je to što se danas prakticira i normalno provodi poteklo iz rehabilitacijskih centara. Nitko se, međutim, ne pita kako i na koji način je to onamo došlo i tko ih je tomu podučio i naučio. Ranije se takva praksa nije primjenjivala.

Vjerojatno neću doživjeti da vidim tko će, kada i za koje novce opskrbiti budući SC centar potrebnim kadrovima (dakle svima koje ste nabrojili).

6. Po Vašim saznanjima, postoje li razlozi da ljudi nisu zbrinuti?

Da, uvijek je isto, treba i dalje uporno raditi na tome da se promijeni često mišljenje kako su osobe s invaliditetom manje vrijedni članovi našega društva, da ih se ne sakriva u najudaljenije prostore kuća, stanova. U razbijanju ovoga mita pomogao je Domovinski rat koji je iznjedrio puno invalidnih osoba, pa je jedna velika barijera u ovome času donekle preskočena (zadnjih dvadesetak godina). Pitanje je hoće li tako biti i u budućnosti kada se to zaboravi.

7. Što Vi mislite, na koji bi način udruge mogle osvijestiti nadležne institucije da su problemi osoba s paraplegijom i tetraplegijom prisutni cjeloživotno te da se pristupi u liječenju moraju mijenjati prema novim spoznajama i pristupima u liječenju?

Bez udruga koje su stalno aktivne i neprestano „viču“, društvo neće nikada do kraja prepoznati

probleme koje oni imaju i koje im pričinjavaju teškoće.

8. Ima nas osoba s paraplegijom i tetraplegijom koji smo „starili“ zajedno s vama, „našim doktorima“. Imali smo osjećaj da nas cijelo vrijeme u kojem ste bili „naši doktori“ razumijete i podržavate. Događa se danas da npr. kardiolog pita osobu kojoj je kasnije ugrađen stent: „Od kada ste u kolicima?“ i kada ona odgovori: „40 godina“, liječnik glasno primjećuje: „E, pa dosta ste živjeli“. Nasreću, drugi liječnik pristupi mu kao osobi koja ima problem. Ovakva opaska možda jest šala, može biti čuđenje ili divljenje, ali ne ulijeva nadu da Ti se hoće pomoći?!

To je prije svega stvar odgoja i pristojnosti koji se stječu u roditeljskoj kući i djelomice u školi. Dakle, mnogo ovisi o tome, ali i o stavu prema osobama s invaliditetom.

Omogućili smo asistente za još članova!

1.998.474,26 kn

Iznos EU potpore:
isk iz Euro
no

HUPT kao partner na projektu Podrškom do samostalnosti kodnog broja UP.02.2.2.02.0102, osigurao je osobne asistente za dodatnih šest članova HUPT-a i lokalnih udruga. Nositelj projekta je

Savez udruga za mlade i studente s invaliditetom SUMSI, dok su partneri Udruga za promicanje kvalitetnog obrazovanja mladih s invaliditetom ZAMISLI

i Hrvatske udruge paraplegičara i tetraplegičara. Posebnu vrijednost ovog projekta predstavlja zapošljavanje naše Martine Benić kao koordinatorice te transfer znanja između svih partnera na projektu. Osim same asistencije, od veljače do tiska časopisa održana su dva partnerska sastanka te edukacija osobnih asistenata i korisnika u vrlo zanimljivoj radionici prepune interakcija a koju je organizirala Udruga Zamisli. Edukacija je bila prilika svim

zainteresiranima da u sklopu Dana otvorenih vrata EU projekata nauče više o projektima, dobivanju osobnog asistenta, mogućnostima zapošljavanja kao osobni asistent te specifičnostima odnosa asistent – korisnik. Ukoliko ste zainteresirani za podršku pri izradi ili provedbi projekata osobne asistencije u svojim lokalnim udrugama slobodno nas kontaktirajte i rado ćemo vam pomoći!

Ana Peláez Narváez

Španjolka Ana Peláez Narváez podnijela je kandidaturu za pridruživanje CEDAW-u (Odboru za ukidanje svih oblika diskriminacije žena), kako bi obranila prava žena i djevojaka s invaliditetom širom svijeta. Ovime je gospođa Peláez prva osoba s invaliditetom unutar ovog međunarodnog odbora te je povijesna prilika dati glas ženama i djevojčicama s invaliditetom u UN-ovom ugovornom tijelu.

„Nakon dva mandata na CRPD-u, usmjeravajući napore osobito za žene i djevojke s invaliditetom, osjećam da sam spremna za članstvo u Odboru CEDAW kao aktivna članica od samog početka. Ova je nominacija odgovor na pozive organizacija za osobe s invaliditetom preko španjolskog povjerenstva za zastupanje osoba s invaliditetom (CERMI), uz odobrenje Međunarodnog saveza za osobe s invaliditetom (IDA).“, rekla je Ana.

Već gotovo dvadeset godina usmjeravala je i savjetovala vlade, civilno društvo i druge zainteresirane strane da osiguraju punopravno uključivanje svih žena i djevojaka s invaliditetom u njihove inicijative i politike. Važno je spomenuti da je gospođa Peláez prisustvovala dvama sastancima visokog političkog foruma o održivom razvoju, a 2017. godine obratila se forumu o održivom razvojnem cilju (SDG) u ime civilnog društva. Ana naglašava da će prepoznavanjem i usmjeravanjem potreba i zahtjeva žena i djevojaka s invaliditetom biti moguće postići ciljeve održivog razvitka, a posebice SDG-a, kako bi se

postigla ravnopravnost spolova i osnažile sve žene i djevojke.

Ana Peláez Narváez trenutno je ravnateljica Međunarodnih odnosa u ONCE-u, izvršna potpredsjednica Zaklade ONCE za Latinsku Ameriku (FOAL) i izvršna potpredsjednica Zaklade CERMI Women, kao i povjerenica za ravnopravnost spolova CERMI i potpredsjednica Europskog parlamenta Forum za osobe s invaliditetom (EDF).

Ova nominacija je povijesna prilika da žene s invaliditetom postanu vidljive unutar tijela Ujedinjenih naroda odgovornih za borbu protiv diskriminacije žena, potvrđujući naš identitet kao dio ženske populacije i doprinoseći širenju invaliditeta izvan Odbora za prava osoba s invaliditetom (CRPD), nešto što do sada nije postignuto. U tom smislu valja imati na umu da, se, prema UN Women, procjenjuje da jedna od pet žena u svijetu živi s invaliditetom (populacija koja obuhvaća više od 600 milijuna žena i djevojaka s invaliditetom). Moguća je žena s invaliditetom u Odboru CEDAW!

U svrhu promocije kandidature, #disabilityforCEDAW, pokrenuta je kampanja na društvenim medijima i aktivirana je web stranica <http://bit.ly/2Dm2wgl>.

<https://disabilityforcedaw.es/en/support-the-nomination>

<http://www.edf-feph.org/ana-pelaez-vice-president>

Foto by Predrag Vucković

Wings for Life - Zadar

Izvor fotografija: Red Bull Content Pool

Wings for Life, jednoj od najbrojnijih utrka u svijetu, omizirana je i ove godine, Zadar je imao čast, po četvrti put, ugostiti trkače iz cijelog svijeta, s Liburske obale startao je rekordan broj trkača, u isto vrijeme s ostalim trkačima na još 11 lokacija u svijetu, a sve u svrhu jednog cilja: učiniti ozljede leđne moždine izlječivim.

Naime, *Wings for Life* neprofitna je zaklada koja se bavi istraživanjem leđne moždine te za cilj ima njeno liječenje. Vrijednost svih startnina i donacija koje se prikupe ovom utrkom ide za istraživanje i kliničke studije na renomiranim sveučilištima i

Foto by Predrag Vucković

Foto by Predrag Vucković

institutima diljem svijeta. Protekle četiri godine kroz ovaj je globalni pokret prikupljeno 20,6 milijuna eura za najsuvremenija istraživanja. Više od 100.000 trkača/ica i natjecatelja/ica prešlo je 934.484 km kako bi zajedno pridonijeli ostvarenju cilja – učiniti ozljede leđne moždine izlječivima. *Wings for Life World Run* globalna utrka još je jednom pokazala da zajedništvo čini čuda.

Rekordan broj trkača ove godine startao je s Liburske obale, u 13 sati. Pozitivna atmosfera pršala je Zadrom, plesalo se, pjevalo i slikalo kako bi uspomene ostale trajne. Iskustvo je ovo koje vrijedi

Foto by Predrag Vucković

ponoviti, a sama pomisao da trčiš za one koji to ne mogu gura te dalje.

Iako je utrka bila rasprodana, trkači diljem Hrvatske mogli su se uključiti u projekt pomoću *Selfie Run* utrke. *Selfie Run* virtualna je verzija utrke te pomoću svojih pametnih telefona postajete dio projekta gdje god se u svijetu nalazili.

Utrka je po mnogočemu drugačija, a koncept bez cilja, gdje je ciljna linija presretačko vozilo koje kreće za trkačima pola sata nakon starta, oduševio je mnoge. U trenutku kada Vas presetačko vozilo sustigne utrka je gotova. Svake godine bilježi se porast broja trkača, i to sve zahvaljujući pozitivnoj energiji koja vlada Zadrom u to vrijeme.

Zadar ovom utrkom nije dobio samo 30 tisuća

trkača koji su trčali proteklih godina, nego su se građani senzibilizirali za humanitarne akcije, a rast broja volontera u Zadarskoj županiji dokaz je kako projekt *Wings for Life* ima svoj utjecaj u svim sferama društva. Velik broj građana krenuo se rekreativno baviti trčanjem, sve je više sportskih manifestacija te sportskih udruga, porastao je broj zainteresiranih za taj sport, i to ne samo u Zadru, nego diljem Hrvatske.

Iako rezultati nisu razlog sudjelovanja u utrci, važno je istaknuti nekoliko najboljih.

U kategoriji natjecatelja u invalidskim kolicima pobjede su odnijeli **Filip Veršec** s prijeđenih **19,15 kilometara** i **Tatjana Varga** s prijeđenih **14,83 kilometara**.

Od pokretne ciljne linije najdulje je bježao Austrijanac **Karl Aumayr** koji je pretrčao veličanstvenih **68 kilometara** i novi rekord staze proslavio na Šibenskom mostu.

Peta pobjednica hrvatske utrke bila je Slovakinja **Martina Burzova** koja je utрку završila na **32. kilometru**. Vodila ju je ljubav, a iz Bratislave je došla trčati u Hrvatsku jer Bratislava ove godine nije imala organiziranu utрку.

Zahvaljujemo svima koji su bili uključeni u organizaciju utrke *Wings for Life*, trkačima i sponzorima koji su svi zajedno doprinijeli da peta utrka bude uspješna te da se istraživanja nastave.

Foto by Predrag Vucković

Foto by Tomislav Moze

Foto by Tomislav Moze

Foto by Tomislav Moze

Foto by Tomislav Moze

Foto by Tomislav Moze

Foto by Marijan Radović

Foto by Marijan Radović

Foto by Marijan Radović

Foto by Predrag Vucković

Foto by Marijan Radović

Foto by Tomislav Moze

Foto by Tomislav Moze

Foto by Predrag Vucković

Foto by Tomislav Moze

Karlovačka udruga spinalno ozlijeđenih

Tekst: Martina Benić

U 2018. nastavljamo s projektom usluge osobne asistencije naziva *Uz osobnu asistenciju do novih mogućnosti*. Projekt se provodi u okviru Operativnog programa *Učinkoviti ljudski potencijali 2014. – 2020.* za šest osoba s najtežim stupnjem invalidnosti.

Odobren nam je projekt *Opreznijim koracima za bolju budućnost*, koji je financiran iz proračuna Grada Karlovca za 2018., akogi ćemo također provoditi u 2018. godini, kao i projekt *Spin pokret +* koji je financiran od Karlovačke županije i počeli smo ga već provoditi jer je jedna od aktivnosti u projektu bila i odlazak na utrku *Wings for Life* u Zadar gdje su dvije naše članice sudjelovale u utrci. Očekujemo rezultate još jednog natječaja, a planiramo i nadalje aplicirati projekte kako na lokalnoj tako i na regionalnoj razini.

Snimali smo emisiju "Mogu sve" Trend TV-a, lokalne televizije Karlovačke županije koja se zainteresirala za rad udruge, a malo znaju o spinalnim ozljedama i KASPIN-u pa su nas kontaktirali i željeli

napraviti emisiju kako bi upoznali šire građanstvo s našim aktivnostima i projektima koje provodimo i da ukažu kome se mogu obratiti ukoliko budu imali potrebu.

Udruga paraplegičara i tetraplegičara Osječko-baranjske županije

Tekst: Danijel Balažić

UPIt Osijek je 2017. godine napunio 10 godina od registracije udruge, što je u okviru redovite godišnje skupštine obilježeno predstavljanjem biltena u kojem su navedeni značajniji rezultati koje je udruga realizirala u prethodnom razdoblju.

Udruga kontinuirano provodi dva projekta pružanja usluga osobne asistencije za ukupno 22 korisnika. Članovi UPIt-a su ovoga svibnja po peti put zaredom organizirano sudjelovali na manifestaciji *Wings For Life World Run*, uz važnu napomenu da su također i ove godine službeni biciklisti, u pratnji vodećih u utrci, ponovno bili volonteri naše udruge. Jedan od dražih projekata uopće također se dogodio u prethodnome razdoblju, a tematski je vezan za problem zlouporabe parkirališnih mjesta označenih znakom pristupačnosti. Na najvažnijoj lokaciji u samom središtu grada Osijeka dvadesetak članova udruge postavilo je invalidska kolica na parkirališna mjesta i tako ih uzurpirala, čime smo na dijametralno suprotan način vozačima ukazali

na ovaj problem. Niti jedan projekt medijski nikada nije bio ovako popraćen, što nam na neki način potvrđuje kako je tema pogođena i problem dobro prezentiran.

Velika hvala najbližim suradnicima: Danijeli, Goranu, Dobrili, Mariju, Draženu K., Draženu H., bez kojih bi sve ovo bilo nemoguće ostvariti.

Dan ozljeda kralježnične moždine

„Međunarodni dani“ proslavljaju se radi označavanja važnih aspekata ljudskog života i povijesti. Međunarodna zajednica za kralježničnu moždinu (ISCoS) 5. rujna svake godine obilježava Dan ozljeda kralježnične moždine s ciljem osvještavanja šire javnosti o tom stanju. Povećanjem osvještavanja će se, vjerujemo, omogućiti veća uključenost osoba s invaliditetom u život zajednice ukazujući i na prepreke s kojima se susreću osobe sa spinalnim ozljedama i na njihove mogućnosti i doprinos koji daju društvu. Vjerujemo da će podizanje svijesti o uzrocima ozljeda kralježnične moždine u široj javnosti povećati stupanj razumijevanja i poznavanja načina na koje se te ozljede mogu spriječiti i na koje svatko od nas može imati ulogu u ostvarivanju toga cilja. Dan ozljeda kralježnične moždine prvi je put obilježen 5. 9. 2016. godine kada su prigodna događanja bila organizirana u 24 zemlje širom svijeta. Ovogodišnje obilježavanje provest će se pod krilaticom „YES WE CAN“ (*Da, mi to možemo*). Ta je krilatica izabrana kako bi se njome istaknule sposobnosti osoba s ozljedom kralježnične moždine za snažan doprinos sprječavanju tih istih ozljeda.

Zašto Dan ozljeda kralježnične moždine?

“Međunarodni dani” proslavljaju se radi obilježavanja važnih aspekata ljudskog života i povijesti. Na prijedlog Odbora za prevenciju, ISCoS je odlučio 5.

rujna svake godine obilježavati Dan ozljeda kralježnične moždine s ciljem osvještavanja šire javnosti. Pretpostavlja se da će osvještenost potaknuti intenzivnije uključivanje osoba s invaliditetom u život društvene zajednice i bolje rezultate programa prevencije.

Ozljeda kralježnične moždine i posljedična paraliza štetno djeluju na ozlijeđenu osobu u fizičkom, mentalnom, društvenom, seksualnom i vokalnom smislu. Uz to, ozljeda kralježnične moždine povećava materijalne troškove života osobe koja ju je

zadobila, a može ugroziti i cijeli sustav materijalne i emocionalne podrške koju je osoba dotada imala iz svoga okruženja. Prema statistikama iz SAD-a, ozljeda kralježnične moždine, ovisno o stupnju ozbiljnosti, ozlijeđenu osobu može koštati između 334.000 i 1.000.000 dolara u prvoj godini nakon ozljede. U svakoj sljedećoj godini raspon troškova je od 41.000 do 178.000 dolara.

Nije loša sreća uvijek uzrok spinalnih ozljeda. U mnogim slučajevima krivci su nemar, neopreznost, neznanje ili loše odluke. Cilj tretmana osoba sa spinalnim ozljedama jest osposobiti ih i dovesti do toga da vode ispunjen život. Zbog trajnosti invaliditeta kod kompletnih spinalnih ozljeda njihovo sprječavanje ima poseban značaj. ISCoS promovira najviše standarde njege osoba sa spinalnim ozljedama širom svijeta, a kroz svoj medicinski i multidisciplinarni tim stručnjaka nastoji promicati obrazovanje, istraživanja i kliničku izvrsnost. Važno je da ISCoS preuzme inicijativu za djelovanje s mogućim značajnim globalnim utjecajem na percepciju i tretman spinalnih ozljeda. ISCoS surađuje sa svjetskim organizacijama uključujući WHO, UN, UNICEF, itd., oko proglašenja 5. rujna službenim Danom ozljeda kralježnične moždine.

Većina spinalnih ozljeda može se spriječiti. Stara izreka glasi: „Bolje spriječiti nego liječiti“, a kada je riječ o ozljedama kralježnične moždine, prevencija jest lijek.

Poruka Odbora za Dan ozljeda kralježnične moždine, ISCoS

Svi smo svjesni da postoji veliki raskorak između onoga što je „moguće“ i onoga što je „praktično dostupno“ ljudima koji žive sa spinalnim ozljedama. Dosta ljudi s ozljedama kralježnične moždine nije uključeno u društveni život koji bi im inače bio dostupan. Unatoč tomu, nije se poduzelo dovoljno mjera za sprječavanje ovih teških ozljeda.

Podizanje razine svijesti o ovoj temi može dosta pridonijeti promjeni postojećeg scenarija. Na svu sreću, za to nisu potrebni veliki materijalni izdatci. ISCoS ima više od 1000 članica iz 87 zemalja te 19 povezanih udruga. Kada bi i jedne i druge izvele neke odgovarajuće djelatnosti na Dan ozljeda kralježnične moždine, sigurno bismo krenuli naprijed

prema ostvarenju toga važnoga cilja. Takva inicijativa ne bi pomogla samo u sprječavanju spinalnih ozljeda, nego bi pridonijela i tomu da osobe sa spinalnim ozljedama uspiju ostvariti smisleniji i svrhovitiji život. Zajedno s drugim društvima i svjetskim organizacijama, kao što je WHO, nastavit ćemo obilježavati Dan ozljeda kralježnične moždine kako bi se mogao razviti u jedan pravi globalni pokret.

Poruka profesora J. J. Wyndaelea, predsjednika ISCoS-a i dr. Harvindra S. Chhabrae, predsjednika Odbora za dan ozljeda kralježnične moždine ISCoS-a

Spinalna ozljeda predstavlja najlošiji događaj u životu osobe kojoj se to dogodilo. Budući da se poremeti središnja organizacija brojnih tjelesnih funkcija, i koordinacija tih funkcija postaje teška ili nemoguća, osoba sa spinalnom ozljedom mora se nositi s brojnim preprekama i suočiti se s ozbiljnim izazovima. Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) i Međunarodna udruga za kralježničnu moždinu (ISCoS) udružile su snage radi podizanja svijesti među zdravstvenim stručnjacima i širom javnosti. Jedna od inicijativa bila je prošlogodišnje izdavanje Međunarodnih perspektiva vezanih za spinalne ozljede.

Ozljeda kralježnične moždine može se dogoditi bilo komu i bilo kada. Zbog toga je od prioritete važnosti da tretman spinalnih ozljeda dobije punu pozornost i da se tema globalne svijesti o sprječavanju tih ozljeda iznese na svjetlo dana.

Ozljede kralježnične moždine u mnogim se slučajevima mogu spriječiti i u tom su pogledu na raspolaganju brojne strategije. Rezultat rehabilitacije nakon spinalnih ozljeda dosta ovisi o znanju, posvećenosti i suradnji, a kada se ozljeda dogodi potreban je izuzetan napor da bi se podnijele ili ublažile njene posljedice. Nacionalna i internacionalna suradnja u tom smislu može odigrati odlučujuću ulogu.

Peti rujna 2016. godine obilježen je širom svijeta kao Prvi dan svjesnosti o spinalnim ozljedama. Za taj su dan širom svijeta bile isplanirane brojne inicijative s ciljem podizanja razine znanja i usmjerenja pozornosti na spinalne ozljede te ulaganje napora na rješavanje problema na koje upućuje ta tema. Molim vas, pratite daljnje obavijesti i udružite se u podršci takvim inicijativama.

Projekt OA² Europskoga socijalnog fonda u provedbi Spinalnih ozljeda Zagreb

UP.02.2.2.02.0003

OA²

Projekt osobne asistencije OA² u trajanju od dvije godine najvrjedniji je primjer dobre prakse. Usluga osobne asistencije čini velik pomak i promjene u kvaliteti života osoba s visokim stupnjem invaliditeta. Udruga, organizirajući i pružajući takve socijalne usluge, doprinosi općem dobru, osnažuje sebe i svoje članove volontere te zaposlenike, kako bi bili u mogućnosti unaprijediti kvalitetu rada i fokus djelovanja te povećati sposobnost preuzimanja i drugih zadaća.

Evaluacija nakon prve polovice projekta

Provedbom evaluacije zadovoljstva korisnika i osobnih asistenata nakon prve polovice provedbe projekta došli smo do podatka da je većina asistenata i prije zaposlenja na ovom projektu imala iskustvo, profesionalno ili volontersko, u pomoći ili njezi osoba s invaliditetom.

Kao najvažniju osobinu koju bi osobni asistent trebao imati većina navodi visok prag tolerancije, a kao ostale bitne karakteristike navode psihičku stabilnost, odgovornost, pouzdanost, empatiju, puno strpljenja, spremnost na pomaganje,

snalažljivost, komunikativnost, poštovanje prema korisniku, odlučnost, visoku pozornost pri slušanju, dobro zdravlje i spretnost.

Kao najveću prednost i svoj najveći dosadašnji uspjeh u obavljanju ovog posla smatraju poboljšanje kvalitete života korisnika, bolju uključenost korisnika u društveni život i bavljenje sportom, kontinuiranost suradnje, osjećaj koristi i pomoći drugome te postignuto povjerenje i sigurnost koji se očituju u većoj slobodi obavljanja svakodnevnih radnji.

Kao promjene u svakodnevnom životu otkako imaju osobnog asistenta, korisnici navode češće izlaske u društvo, odlaske na događanja, obavljanje sitnih popravaka po kući koje se ranije nisu odvažili raditi, olakšanje radnji s rukama i kralježnicom s kojima imaju problema, više vježbanja, više vremena za odmor, manju razinu umora na kraju radnog dana / tjedna, pomoć oko svakodnevnih obveza. Navode i da je projekt odličan jer im kroz razdoblje provođenja projekta omogućuje razinu sigurne svakodnevne pomoći u osnovnim životnim potrebama.

Korisnici navode kako su pretežno zadovoljni svojom uključenosti u zajednicu.

Ukupna vrijednost projekta: 1.025.877,57 kn

Razdoblje provedbe projekta: 27. III. 2017. – 27. III. 2019.

Voditeljica projekta: Ines Ignjačić, ines.ignjacic@soz.hr

Koordinatorica osobnih asistenata: Ivana Smrečki, ivana@soz.hr

Europska unija
Zajedno do fondova EU

Mobilne igrice za ljeto

Made by
Ivan Strugar

Na tržištu igara za mobitele krije se mnoštvo kategorija u koje bismo mogli svrstati igre. Dio igara namijenjen je isključivo zabavi, dok je velik dio njih zapravo edukativan. Neke igre zahtijevaju razmišljanje i donošenje pametnih odluka, dok su druge napravljene na takav način da opuste korisnika. Svaku igru možemo svrstati u nekoliko kategorija, a igrači su ti koji će odabrati onaj tip igre koji im najviše odgovara.

AG drive

Ako ste ljubitelj znanstvene fantastike, igra bi Vam mogla predstavljati pravi užitek. Naime, u ovoj igrici utrkuju se vozila koja prkose gravitaciji, a za cilj imaju izbjeći sve prepreke na stazi te u najkraćem roku stići do cilja. Vozila koja se nađu ovdje izgledaju poput aviona, a staze koje prolaze daleko su od svega što smo do sada opisivali. Svaka pobjeda i rješavanje staze otključava novi sadržaj. Možete se utrkivati s vremenom, možete eliminirati najslabije u svakom krugu. Možete jednostavno voziti pa tko stigne prvi, pobjeđuje. Zabava je zagarantirana, sve što trebate jest preuzeti aplikaciju na svoj pametni telefon, i ne zaboravite: besplatna je.

Need for speed: No limits

Serijal igara koji je već godinama na tržištu i u tom se periodu pozicionirao kao lider kada su igre vožnje automobila u pitanju. Cilj je pobjeđivati na utrkama koje organiziraju ljudi iz podzemlja, tj. radi se o ilegalnim vožnjama po ulicama, te osvajati nove dijelove za automobile, ali i same automobile. Igra je obilježena kvalitetnom pričom i dizajnom te će od vas učiniti pravog poznavatelja friziranja automobila, ali i vozača s neprocjenjivim mogućnostima.

FIFA 18

Posljednja verzija megapopularnog serijala, igra najpopularnije sporedne stvari na svijetu – nogometa. Hrvati su ljudi za nogometom, a to se pokazuje iz mjeseca u mjesec kada bodrimo svoje nogometaše da redaju uspjehe na raznim frontovima. Kada se nogomet preselio u virtualni svijet, dobiva novi sinonim – FIFA. Osim igranja postoje i druge solucije među kojima su simulacija utakmica, sređivanje postava, menadžment utakmica i drugo. Ovo je definitivno jedna od najboljih igara koju ćete zaigrati na Vašem pametnom telefonu. Važno je napomenuti kako je potpuno besplatna za preuzimanje.

Super bike (SBK)

Mnogi od nas zaljubljenici su u razna prijevozna sredstva; dok neki vole motore, drugi su ljubitelji kamiona ili aviona. Svi mi imamo neku svoju želju, stoga je potrebno zadovoljiti sve one koji nisu oduševljeni automobilima. Ovo je službena igra *Superbike world Championship*, a osmišljena je na takav način da igrač preuzme ulogu jednog od najboljih vozača na svijetu. Nakon toga slijedi utrkivanje s raznim suparnicima na prekrasnim stazama koje pružaju savršen doživljaj virtualnog nadmetanja.

Game of thrones

Igra *prijestolja* dobro je poznata svima, pogotovo zato što se dio istoimenog serijala snimao u Hrvatskoj. Ako ste ljubitelj serije, zasigurno će Vam se svidjeti i igrica te ćete se brzo snaći u svim dijelovima i radnjama koje se događaju tijekom igre. Što se same igre tiče, igrači se nađu u borbi za prijestolje te za cilj imaju svoj opstanak na tronu. Potrebno je kombinirati različite metode i taktike kako biste što duže ostali na bojnopolju te tako osigurali pobjedu. Velik je broj onih koji imaju ovu igricu na svojim pametnim telefonima, a razlog tome zasigurno je planetarna popularnost same serije.

Paraolimpijada

Paraolimpijske igre su sportski događaj koji svoju povijest piše od davne 1948. godine kada je Ludwig Guttman organizirao sportsko natjecanje u kojemu su sudjelovali veterani Drugoga svjetskog rata s ozljedom leđne moždine.

Danas, *Paraolimpijske igre* nazivaju elitnim sportskim događajem koji za cilj ima naglasiti sportska postignuća umjesto invaliditeta. Pokret je s vremenom rastao, a broj sportaša koji sudjeluju u *Paraolimpijskim igrama* porastao je od njih 400 iz 23 države u Rimu 1960. godine do 3806 sudionika iz 136 država u Ateni 2004. godine.

Cilj međunarodnog paraolimpijskog odbora jest ujediniti sportaše iz svih područja, kako bi svojim sportskim nastupom inspirirali cijeli svijet.

Duh svakoga paraolimpijskog sportaša je beskompromisan – svaki dan slijedi ulaganje truda i savladavanje onoga za što drugi misle da je nemoguće. *Paraolimpijske igre* održavaju se iste godine kao i *Olimpijske igre*, a 2008. godine odlučeno je da domaćin *Olimpijade* bude ujedno i domaćin *Paraolimpijade*.

Logo Paraolimpijade

Paraolimpijski simbol (logo) predstavljen je 2003. godine. Riječ je o znaku koji kroz 3 elementa simbolizira pokret – ističući nastojanje Međunarodnog paraolimpijskog odbora da sa svih krajeva svijeta dovede sportaše kako bi se zajedno natjecali, a prikazuje i napredak te uzbuđenje sportaša s invaliditetom koji se uvijek kreću prema naprijed, bez predaje. Simbol se sastoji od 3 elementa u crvenoj, plavoj i zelenoj boji, a upravo te boje su najzastupljenije na zastavama diljem svijeta.

Hrvatski počeci

U Zagrebu je 1964. godine osnovan „Savez za sport i rekreaciju invalida Hrvatske“, a nakon proglašenja hrvatske samostalnosti donesena je odluka o obustavi rada Saveza za sport i rekreaciju invalida Jugoslavije, nakon čega je osnovan Hrvatski olimpijski odbor. „Savez za sport i rekreaciju invalida Hrvatske“ član je Međunarodne sportske organizacije invalida te Međunarodne sportske organizacije sportova u invalidskim kolicima, a 1993. godine mijenja ime u Hrvatski športski savez invalida te postaje članom brojnih organizacija kao što su Europski paraolimpijski odbor, Međunarodna federacija za sport i rekreaciju osoba s cerebralnom paralizom, Međunarodno stolnotenisko udruženje, Međunarodna organizacija košarke u kolicima i druge.

Vizija Međunarodnog paraolimpijskog odbora je: „Omogućavanje paraolimpijskim sportašima da postignu sportska savršenstva i inspiriraju i uzbuđuju svijet.“ Svaka riječ vizije ima svoje značenje u definiranju krajnjeg cilja Međunarodnog paraolimpijskog odbora:

- omogućiti – stvoriti uvjete za osnaživanje sportaša kroz samoustrajnost primarna je uloga Međunarodnog paraolimpijskog odbora kao organizacije
- paraolimpijski sportaši – temeljna aktivnost MPO usmjerena je prema sportašima u smislu njihovog razvoja od amatera do elitnih sportaša
- postizanje sportskog savršenstva – cilj je svake sportske organizacije
- inspiriranje i uzbuđivanje svijeta – postizanjem svojih ciljeva MPO direktno i indirektno daje svoj doprinos stvaranju boljeg života za sve osobe s invaliditetom, kako kroz pove-

zivanje s različitim organizacijama tako i kroz promoviranje Paraolimpijskog pokreta u cjelini

Izvor: http://www.paraolimpijci.hr/informacije/medjunarodni_paraolimpijski_odbor

Paraolimpijada 2018. godine

Zimske paraolimpijske igre 2018. održane su u korejskom Pjangčongu od 9. do 18. ožujka te će po rekordnoj zastupljenosti ostati zapamćene. Nastupilo je 567 sportaša iz 48 zemalja, a po prvi put u povijesti Igara pojavili su se predstavnici Sjeverne Koreje, Gruzije i Tadžikistana. Po mnogočemu, ove igre se smatraju najorganiziranijima do sada, a tome u prilog ide činjenica da su organizatori za potrebe transporta osigurali 48 autobusa bez stuba te 185 automobila koji su u potpunosti prilagođeni osobama s invaliditetom. Posebni glasovni vodiči na korejskom i engleskom jeziku kao i knjige na Brailleovom pismu bili su na usluzi slijepim i slabovidnim osobama.

Hrvatske boje na ovim Zimskim paraolimpijskim igrama branila je sedmeročlana reprezentacija u tri sporta, alpskom i nordijskom skijanju te *snowboardu*. Sportaši koji su predstavljali Hrvatsku su Dino Sokolović, Damir Mizdrak, Lovro Dokić i Eva Goluža, nordijci Josip Zima i Antun Bošnjaković, te u *snowboardu* Bruno Bošnjak. Zastavu je nosila 17-godišnja slabovidna alpska skijašica Eva Goluža. Reprezentacija Hrvatske ostvarila je velik uspjeh: Dinko Sokolović zlato u slalomu za sjedeće skijaše te Bruno Bošnjak broncu u *snowboard* disciplini *banked slalom*. Upravo zahvaljujući uspjesima hrabrih dečki, hrvatska reprezentacija završila je Paraolimpijadu na odličnom 19. mjestu.

Svečanim zatvaranjem na Olimpijskom stadionu u Pjongčangu završene su XII. Zimske paraolimpijske igre, a hrvatsku zastavu u mimohodu je nosio *snowboarder* Bruno Bošnjak.

Upoznajte Italiju

Tekst: Ines Ignjačić

Pod oblacima Toskane

Italija gotovo da ne može biti pogrešan izbor za odlazak na putovanje, osobito njezina središnja regija, bajkovita Toskana. Firenca kao središte Toskane jedan je od najšarmantnijih gradova koje sam ikad posjetila. Uske uličice, mnoštvo cvijeća, umjetnost na svakom uglu, *vintage* i *handmade* dućani, ukusna hrana, izvrsna vina, dobra klima i druželjubivi ljudi samo su dio atmosfere koju sam osjetila tijekom nekoliko dana boravka.

Firencom teče **rijeka Arno** koju presijeca nekoliko mostova. Među najpoznatijima je **Ponte Vecchio**

načinjen od tri luka, jedan od poznatijih i u svijetu. U jednoj točki Arno podsjeća na **slapove**, a do istih se može spustiti te uživati u fluentnosti rijeke ili se pak provozati čamcima, što je uvečer pri zalasku sunca i paljenju gradskih svjetala uz rijeku posebno romantično.

Među prirodnim ljepotama ističe se **park Boboli**, koji odlikuje simetrija pomno uređenog bilja, zeleni labirinti i niz detalja oko kojih svakodnevno brine stotinu ljudi. Nalazi se u blizini trga **Piazza della Signoria** i svakako je mjesto vrijedno posjeta. Najpoznatiji trg je **Duomo** na kojem je smještena **Fiorentinska katedrala**. Impresivna i ogromna, simbol

je grada svima poznat barem s razglednica. Oko nje je u svakom trenutku užurbana masa kroz koju škljoca na stotine fotoaparata, a za ulazak u katedralu u redovima se čeka prilično dugo. Najljepša panorama grada vidi se s **Piazzale Michelangelo**, do kojega se može doći automobilom ili pješice stubama ili kosinom. Na vrhu se nalazi skulptura Davida te nekoliko kafića u kojima, ako nađete mjesto, možete uživati u pogledu uz najukusnija talijanska vina i specijalitete.

Sladoled je u Italiji vrlo popularan u svako doba godine, a osobito kad se temperature popnu iznad 30 stupnjeva. Kornet u kojem se poslužuje posut je lješnjacima, bademima ili komadićima drugih orašastih plodova, a ogromne kugle čiji se okusi mogu kombinirati dekorirane su keksom, čokoladom ili voćem. Za naručivanje hrane u restoranima gotovo je nužno znati barem osnove talijanskog jezika, budući da dio djelatnika ne govori engleski. Hrana se ovdje poslužuje u sljedovima, koji se naručuju svaki posebno, i kojih treba probati nekoliko ako ste gurman poput mene. Svakako treba kušati pizzu ili pastu, a ako želite probati *street food*,

preporučujem sendviče koji se serviraju s pršutom, sirom i rikolom u ukusnom pecivu.

Firenca je grad **Pinokija** budući da je autor ove priče, Carlo Collodi, rođen upravo tu. U gradu

postoji nekoliko prodavaonica s dugom obiteljskom tradicijom koje proizvode neke od najsladših proizvoda za djecu koje sam ikad vidjela. U jednoj od njih, **Bartolucci**, postoji i drvena Geppettova radionica, instalacije i skulpture u ljudskoj veličini ili veće, što tvori jedan mali čarobni svijet u kojem sam uživala jednako kao i djeca, ako ne i više. Drugi dućan koji mi je privukao pozornost, **L'Arte de' Ciompi**, nudi manje igračaka, a više suvenira, također ručno izrađenih.

Grad je prepun kožnatih proizvoda izrađenih baš u ovoj regiji od strane domaćih obrtnika. Miris kože, od suvremene kravlje do čak nekoliko desetljeća stare krokodilske, a u obliku torbi, remenja i cipela, dopire iza brojnih vrata. Također, atelijeri slikara su otvoreni za prolaznike, prostori u kojima se nalaze su stari i osjećate se kao da ste ušli u neki svijet bajki. Italija, u neku ruku, i jest bajka. Posebno Toskana. A Firenca je kao njezino središte okosnica te bajke.

Svi putovi vode u Rim

Rim sam za svoje odredište odabrala u proljeće, pretpostavljajući da je to idealno vrijeme za posjet jer temperature još ne bi trebale biti previsoke, a gužva prevelika. Međutim, pokazalo se da je upravo suprotno te je krajem travnja temperatura bila oko 30 stupnjeva. Grad je prepun turista uvijek, no čini se da upravo radi ljetnih temperatura koje se penju i do 40 stupnjeva posjetitelji odabiru proljeće, što čini grad krcatim.

Kad sam se smjestila i popila željno potrebnu kavu, odlazim do **Koloseuma**. Jedna je to od najatraktivnijih građevina u svijetu, stara gotovo 2000 godina, impresivna i ogromna. Nakon toga obilazim gradske značajne točke, no budući da me ne zanimaju povijesne ni religijske priče ovoga grada, obilazim

one lokacije koje su meni osobno interesantnije. Jedna od njih je **Vrt ruža**, za koji su mi ranije rekli da je prelijep – a što se pokazalo točnim. U njemu se nalazi više od 1100 vrsta ruža iz cijelog svijeta. Nedaleko njega je i **Vrt naranči**, na brežuljku do kojega treba doći brojnim stubama. S vrha se pruža pogled na cijeli grad. U vrtu, odnosno parku, može se odmoriti, prošetati, pojesti sladoled ili popiti sok koji se ondje prodaje, uživati u glazbi nekog od prisutnih umjetnika ili pak odspavati. Ulaz u oba vrta je besplatan.

Treće mjesto koje nipošto ne bi trebalo propustiti jest **Villa Borghese Garden**, jedno od najljepših mjesta u gradu. Nalazi se na brežuljku iznad **Narodnog trga**. U vrtu sam jela u malom divno uređenom restoranu. Dio parka je uređen posebno za djecu, na jednom dijelu se nalazi malo jezero, zatim **Vodeni sat** star preko 150 godina, brojni spomenici, galerije... Stabla i biljke koje rastu u vrtu izgledaju netipično za Italiju i podsjećaju na neke egzotične krajeve.

Među ljepšim dijelovima grada mi je **Trastevere** koji vas čim kročite u njega zabljesne daškom nekog drugog vremena i prostora. Uske ulice obrasle su bršljanom, pune su umjetnika i njihovih radova, a poseban šarm daju mu mjestimično parkirani *oldtimeri* ili neka druga sitnica koja ne pripada ovom vremenu. Energija i atmosfera Rima nisu me

posebno oduševile, no o ovom dijelu grada stekla sam potpuno drugačije mišljenje.

Glavno prijevozno sredstvo u Rimu su **motocikli**. Njima se, navodno, puno lakše probijati kroz gradski promet, lakše ih je parkirati, brzo se stiže s jednog kraja grada na drugi i nisu skupi kao osobni automobili. Imala sam i sama priliku po prvi put u životu voziti se motociklom odmah po dolasku u Rim. S obzirom na osrednju kvalitetu javnog prijevoza, jasno je zašto su toliko popularni.

Od rimskih specijaliteta treba isprobati **Trapizzino**, obrok specifičan za ovaj grad. Može se pronaći na nekoliko lokacija. Trokutasti krušni proizvod može biti punjen mesom, povrćem ili kombinacijom. Preporučujem probati ih što više vrsta.

Unutar Rima nalazi se i **Vatikan**, zemlja i grad u kojem su ogromni redovi turista koji čekaju da posjete glavne njegove točke. Budući da sam bila u prolasku, Vatikan sam svakako posjetila, no nisam se dugo zadržala. Zapravo, boravila sam ondje kraće nego u bilo kojoj drugoj državi. U svakom slučaju, Rim je grad koji će podijeliti mišljenja; ili vam se neće svidjeti, ili ćete ga obožavati. Čak i ako niste u potonjoj skupini, trebalo bi ga posjetiti barem na par dana, jer ne kaže se bez razloga da svi putovi vode – upravo onamo.

Prilagođenost

Brežuljci – stepenica koje vode do gore ima prilično mnogo, a prilagođene staze na većini mjesta nema. To znači da bez nečije pomoći osoba u

invalidskim kolicima jako teško može doći gore.

Metro – ulaz u metro je u pojedinim vlakovima prilagođen (rub vlaka je vrlo blizu rubu pločnika), dok u pojedinima nije. Spuštanje u sam prostor podzemne željeznice prilagođen je blagim i pristupačnim kosinama, a na dosta mjesta postoji i lift. Uz eventualan minimalan napor, kretanje bi osobama s invaliditetom trebalo biti nesmetano.

Toaleti – u svim gradovima u središnjoj Italiji postoje toaleti prilagođeni osobama s invaliditetom. Doslovno svaki restoran, kafić ili javni prostor, čak i oni na rubnim dijelovima grada ili pak lokalni, imaju prilagođen toalet. Ono što me posebno iznenadilo jest da na većini mjesta postoji samo i isključivo prilagođeni toalet, a koji je namijenjen svim gostima.

Gužve – kroz gužve se inače nije lako probijati, a osobito u kolicima. Na vrlo atraktivnim i značajnim lokacijama većih talijanskih gradova prolaze toliko velike mase ljudi da ponekad treba uložiti napor da se maknete iz nje. Meni ovo nije smetalo jer za moj ukus gužva nikad ne može biti prevelika, no činjenica je da se većini ljudi ne bi svidjelo.

Pločnici – Rim je u potpunosti popločen, što znači da kotači kolica upadaju u rupe na pločniku. Ako k

tome dodamo činjenicu da grad nije ravan, nego je i ono malo staza koje nisu popločene na velikim kosinama, osobe s invaliditetom se jako teško mogu samostalno kretati po Rimu. Slično je i biciklistima i roditeljima s dječjim kolicima. Firenza, Pisa, Lucca i Vatikan su nešto bolji, no i dalje je kretanje otežano.

Savjeti

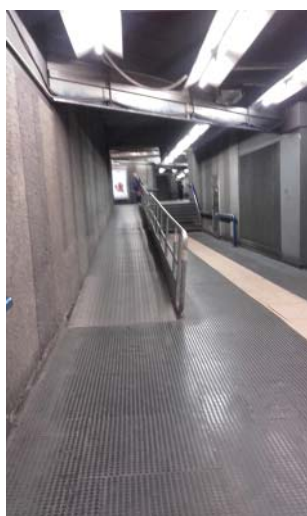
Prtljaga – u Rimu na autobusnom kolodvoru Tiburtina za cjelodnevno čuvanje kofera naknada iznosi svega tri eura, međutim kolodvor

je malo izvan grada. Željeznički kolodvor Termini bliže je centru grada, no ondje nekoliko desetaka ljudi satima čeka u redovima da ostavi prtljagu, cijena je dvostruka, a za prioritarno ostavljanje na cijeli dan – čak četverostruka.

Metro – preporučujem kupiti dvodnevnu ili trodnevnu kartu za metro jer je isplativije nego kupovati karte za svaku pojedinačnu vožnju. Osim toga,

nećete gubiti vrijeme čekajući u redu za kupnju svake karte, kao niti brinuti imate li kovanice pri ruci. Rimom voze samo tri linije, od čega dvije pokrivaju glavni dio grada, a treća, nedavno napravljena, gotovo da se ne siječe s prethodnim dvjema. Mnogi dijelovi grada nisu uopće pokriveni ovim prijevozom. Alternativa su gradski autobusi.

Voda – u Rimu se na više lokacija u gradu, poput trgova, nalaze izvori pitke vode u zdencima. Ispravna je za piće i osvježavajuće hladna. Voda iz slavine također je potpuno ispravna za piće.

Međugradski prijevoz

– Toskanu bi idealno bilo običi osobnim automobilom, kako ne biste ovisili o terminima javnog prijevoza i kako biste izbjegli gužve. Međutim, ako nemate tu mogućnost, željeznički prijevoz Trenitalia povezuje apsolutno sve lokacije, vozi često i cijene karata između većih gradova stoje svega nekoliko eura. Vlakovi su kvalitetni i stižu na vrijeme.

05. – 09. 09. 2018.

Outlook festival

Gdje: Pulska Arena

Cijena ulaznice: 400 – 660 kn

Zabava

24. 07. 2018. u 19:00 h

Iron Maiden – Legacy Of The Beast Tour 2018

Gdje: Arena Zagreb

Cijena ulaznice: Osobe s invaliditetom u invalidskim kolicima ulaze besplatno, no moraju imati ulaznicu "Invalidska kolica" po 0,00 KN, a pratnja plaća punu cijenu ulaznice.

07. – 09. 12. 2018

Cirque du Soleil – TORUK – The First Flight

Gdje: Arena Zagreb

Cijena ulaznice: od 290 kn do 890 kn (ovisno o mjestu).

Kultura

17. - 26. 8. 2018.

Špansirfest

Gdje: Varaždin

10.7. - 25. 8. 2018.

68. Dubrovačke ljetne igre

Gdje: Dubrovnik

Sport

21. – 24. 6. 2018.

Sirius Open 2018. - međunarodni teniski turnir za osobe s invaliditetom

Gdje: HATK Mladost Double Tree by Hilton hotel

13. – 22. 7. 2018.

ATP Croatia Open 2018

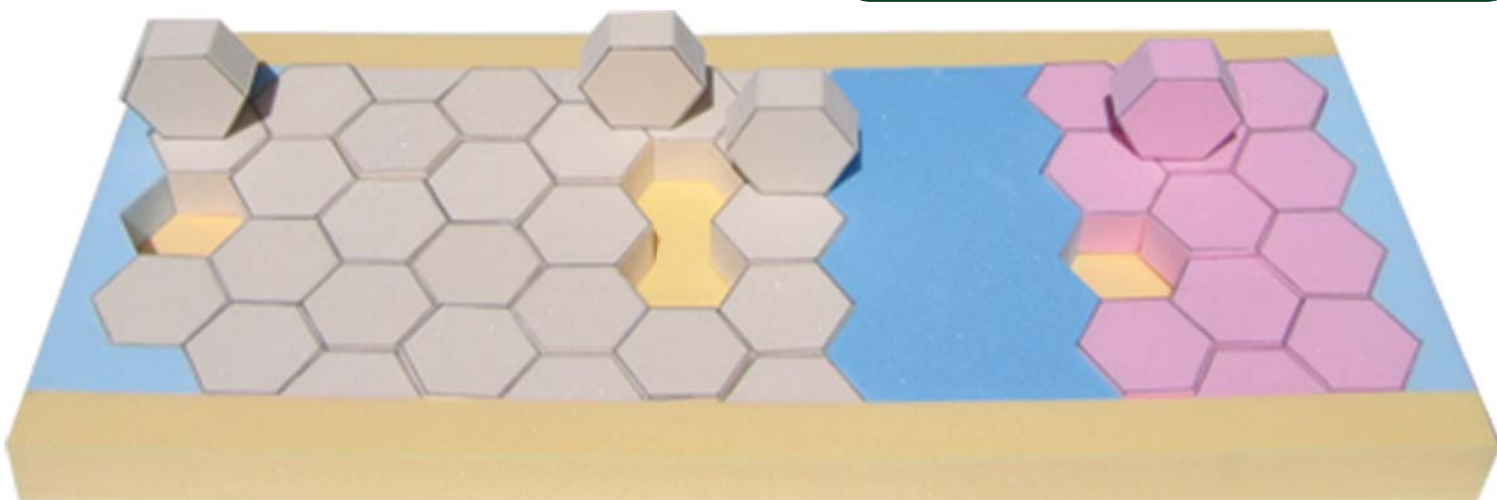
Gdje: Teniski centar Stella Maris, Umag

Cijena ulaznice: 7 - 62€

JAVI NAM KAKVA JE PRISTUPAČNOST KULTURNIH / SPORTSKIH SADRŽAJA U TVOM GRADU
Sve najave događanja održavaju se u prostorima posve pristupačnima za osobe u invalidskim kolicima, a pozivamo te da istražiš pristupačnost dvorana za koncerte, kazališne predstave, izložbe te sportska događanja u svojem gradu i javiš nam se na hupt@hupt.hr !

Favusan

1. Struktura upotrijebljenog pjenastog materijala koja podsjeća na saće omogućava polijeganje pod pritiskom.
2. Pojedinačne ćelije koje se mogu izvaditi omogućuju individualno polijeganje/ležanje.

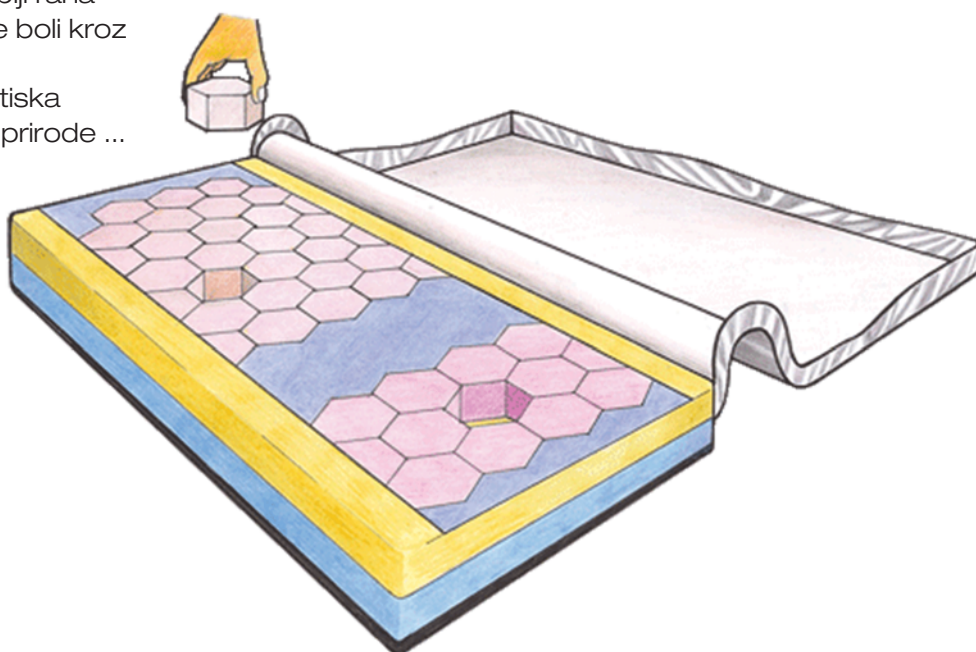
Zbog individualne strukture skladišnog prostora s 35 pahuljica nastaje 1225 mjesta za pohranu. Različiti stupnjevi tvrdoće saća omogućuju terapijske primjene i za lakše pacijente do 40 kg i za teške bolesnike (pretilost do 250 kg), bez upotrebe električno upravljanih zračnih ili alternativnih sustava tlaka. FAVUSAN – savršeni sustav za polijeganje dekubitusa porfirije.

- bezbolni učinak u terapiji rana
- vrlo visoko olakšavanje boli kroz polijeganje bez rana
- savršeno olakšanje pritiska
- prednost u primjeru iz prirode ...

Za razliku od mnogih drugih sustava s kockicama, odabrali smo bionijska istraživanja za dizajn – saće. Terapijski sustav "Favusan" pravno je zaštićen "registriranim dizajnom" RD 521708601.

- Prednost je očigledna... Savršeno korištenje prostora dovodi do većeg broja opcija za suzbijanje pritiska od dekubitusa.
- I dalje smo mislili... Granične zone su ojačane – za jednostavno ustajanje ili jednostavno prenošenje (na primjer, kod invalidskih kolica).

Izvor: <http://moltoplast.com/favusan.html>

Kakvih sve pomagala ima

Za lakšu svakodnevnicu

Ovaj predmet uvelike pomaže prilikom odjevanja, pomaže obuti cipele, pričvrstiti gumb ili pak podignuti hlače ili suknje.

Izvor: http://www.maddak.com/advanced_search_result.php?keywords=Spinal%20Cord%20Injury

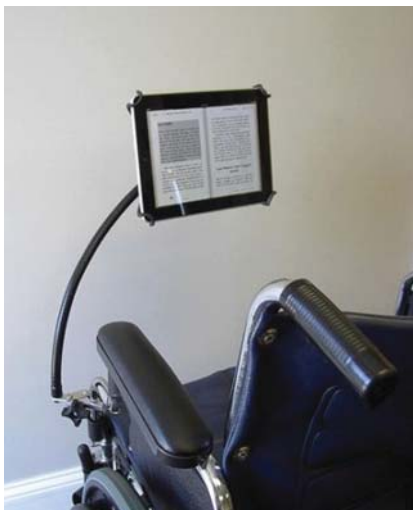
Sretna svjetiljka/lampa

Jednostavno postavite energetska svjetlo na duljinu ruke tako da svjetlost dospije u oči. Nema potrebe gledati izravno u svjetlost, tako da možete više raditi s EnergyUpom, uživajući u njemu prilikom doručka, ili tijekom rada ili čitanja. Budući da je svjetlost bespriječna i udobna i sigurna za oči, možete ga upotrijebiti onoliko dugo koliko god želite tijekom dana. Svakodnevnom upotrebom vjerojatno ćete osjetiti energetizirajući učinak energije.

Izvor: https://www.philips.co.uk/c-p/HF3420_03/energyup-energy-light

TV za sve

Tab Grabber eReader Holder za invalidska kolica (\$ 74.95) drži tablet računala, eReaders i iPads, sigurno za jednostavan pristup. Jedinstvena okretna glava koja se prilagođava svakoj orijentaciji, radi optimalnog gledanja i interaktivnog pozicioniranja. Osnovna stezaljka Tab Grabber dizajnirana je za montažu do okrugle cijevi promjera do 1 1/8 inča koji će se prilagoditi većinu veličina okvira invalidskih kolica.

Izvor: <https://www.arthritissupplies.com/tab-grabber-ereader-holder.html>

Uvijek zanimljivo kartanje

Uz držač karata, kartanje će postati jednostavnije. Potrebno ga je namjestiti ispred sebe, poslagati karte koje će biti pregledne vama, a i lakše ćete pobijediti svog protivnika.

Izvor: <http://www.maddak.com/playing-card-holder-p-27802.html>

Pametni držač

Držač ima klizaljku koja omogućuje korisnicima ograničenog ili nikakvog hvatanja neovisno držanje i pijenje pića. Polirana ručica od nehrđajućeg čelika s kliznim stiskom može se savijati i podesiti kako bi se udobno prilagodila ručnoj opremi. Raznovrsna oprema uključena je u ovaj odjeljak, oprema za podizanje i dovođenje.

Izvor: <https://www.pinterest.com/pin/523402787927395458/>

Sunce i tehnologija

Solarni punjač za prozor kompaktan je izvor električne energije koja će biti dovoljna da se napuni vaš iPhone, iPad, Android ili bilo koji drugi USB uređaj kojem je potrebno punjenje.

Izvor: <http://www.zelenaenergija.org/clanak/prozorski-solarni-punjaci-tako-lijepi-a-tako-beskorisni/6164>

Otvarač

Otvaranje boce ili galone za mnoge predstavlja problem, no uz otvarač stvari postaju dostupnije.

Izvor: <http://www.maddak.com/hot-hand-protector-jar-opener-sky-blue-p-28069.html>

Kolicaška filmoteka

Tekst: Janko Ehrlich-Zdvořák

Tiszta szível

Mnogo je toga drugačiji u mađarskom filmu, oskarovskom kandidatu iz 2017., doslovnog prijevoda *Čistog srca*, ali u međunarodnoj distribuciji pod naslovom *Kills on Wheels*. Stvarnost se isprepliće s fantazijom, a osobe s invaliditetom – s paraplegijom, spinom bifidom (vjerojatno) i cerebralnom paralizom –

prilično čvrsto drže konce svojih životnih odluka u rukama. Jasno, svaki nosi svoj križ i postoji određeni razlog za upravo te određene načine razmišljanja koji ih vode, no, treba paziti: nije sve tako kako se čini. Život donosi mnoga iznenađenja, pa i radnja filma. Bilo kako bilo, u ovom uradku osobe s invaliditetom su ljudi od krvi i mesa, svjesni svojih čina, pokazani su i kao dobri i kao loši. Gle čuda, poput onih običnih, koje srećemo svakodnevno na ulici, na radu, u školi... Dobro, možda nisu baš sasvim običnih života, ali svakako odudaraju od uobičajenih stereotipa bogaca koje je jedino vrijedno sažaljevati i kojima bi najbolje bilo da ih nema (to

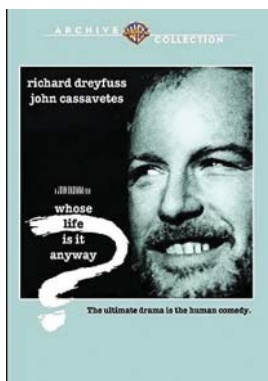
nema, znači da bi trebali milom ili silom nestati s lica Zemlje).

Ne bih baš htio davati previše *spoiler alerta*, ali ipak jedan, nekako, moram. Glavni lik nije toliko opterećen ogorčenošću zbog invaliditeta, koliko očevim napuštanjem obitelji – za što krivi i njega, ali i sebe, jer je osoba s invaliditetom. Dobro, to nije ustaljeni *mindset* većine filmova koje sam vam dosad imao prilike predstaviti (i prilično iskritizirati), to je nešto što bi trebalo shvatiti, nešto što nije nenormalno i bolesno te nešto s čime se svatko na ovaj ili onaj način razrješuje na vrlo intimnoj razini. Uspješno ili ne – to je druga stvar.

Whose Life Is It Anyway

Čudovit je taj život tetraplegičara! Vrlo je zahvalna tema (ubogi jadničak), ali ga pritom bez pardona čeka likvidacija. Naravno, sav taj interes mora biti potkrijepljen zadovoljavanjem nekih vrlo određenih preduvjeta: tetraplegičar je uspješan u svojem životu (posao, žene, društveni život), superiornog je zanimanja i vidio je svijeta.

Jasno, ako se već govori o ženi, ta mora biti barem perspektivna boksačica. I lijepa. Ako, dakle, ovi temelji nisu zadovoljeni u slici, nema priče. Nema kovinotokara, knjigovotkinje, profesora zemljopisa ili nedajbože nezaposlenog. Drugo, priča je tu samo uz kondiciju (samo)ubojstva. Bez cendranja o izgubljenim mogućnostima, proteklom životu, suznih ženskih očiju (nevjerojatno, to je u svakom filmu!), dugih kadrova u kojima se lik prikazuje uz udaljavanje kamere, i navijačkog stava o opravdanosti odluke glavnog lika – nema ništa od peneza za film.

Sad, već sam o tome pisao i prije, ali nije zgorega ponoviti – je li to vrli novi postmodernistički poredak u kojem se treba riješiti otpada (stari, bolesni, invalidi, neželjena djeca, itd.) po uzoru na eugeničarsku

filozofiju s početka XX. stoljeća i koju su objeručke prihvatili ne samo u Trećem Reichu, već i u dosta drugih naprednih i demokratskih zemalja (Švedska je tek nedavno prestala sterilizirati nepoželjne žene i muškarce)? Je li ovakva priča u neku ruku pristojan poziv: „riješite to sami, da vas ne moramo mi!“? U ovom filmu se čak to i implicira – glavni lik čak pledira na sudca koji mu mora dopustiti skidanje s aparata riječima: „Da vidite životinju koja je u stanju kao ja, ne biste se dvoumili, skratili biste joj muke!“ – e pa, dragi moji, tu je ključ. Čovjek je stvoren na sliku Boga, a životinja ne. No, ako smo svi samo životinje, onda nema puno predrasuda u ideji čišćenja palube.

I postavljam si pitanje – zašto smo mi, spinalno ozlijeđeni, tako „zahvalna“ tema? Jesu li drugi invaliditeti poput mišićne distrofije, autizma, multiple skleroze ili cerebralne paralize toliko ne-filmični? Što je s ljudima koji se nose s posljedicama strašnih nesreća, recimo opekotina ili radijacijskog zračenja? Jesu li oni toliko otpisani da za njih ne treba ni trošiti vrijeme?

Na koncu, tu je i pitanje vjere. Sve tri religije koje potječu od Abrahama (židovska, kršćanska i islamska) zabranjuju samoubojstvo ili pomaganje pri samoubojstvu. U većini zapadnih zemalja samoubojstvo je dekriminalizirano, no oni kojima samoubojstvo nije uspjelo liječe se na psihijatriji, budući da se smatra kako su u tom trenutku bili neuračunljivi. Takvo što u ovakvim filmovima nećemo vidjeti, jer vjera i moral ondje nikoga ne zanimaju.

Inspiracija

Izvor: <https://kdsmartchair.com/blogs/news/42784195-inspirational-people-in-wheelchairs-to-follow-on-social-media>

Teal Sherer (glumica)

Teal Sherer je američka glumica i zagovornica uključivanja izvođača s invaliditetom u industriju zabave, dijeli zabavne i zanimljive postove o svom svakodnevnom životu, obitelji, glumačkim poslovima i još mnogo toga.

Daryl Mitchell (glumac)

Poznati hollywoodski glumac Daryl Mitchell imao je 2000. godine prometnu nesreću u kojoj je ostao paraliziran, što ga nije omelo da se nastavi baviti glumom te uz potporu obitelji i prijatelja nastavi živjeti.

Tamara Mena (glumica, model)

Tamara Mena posvetila je svoj život motiviranju drugih i dijeljenju svoje poruke nade. Tamara živi svoj život sa zahvalnošću i željom. Njeni postovi, slike, videozapisi i poruke dijele njezinu strast za životom i pokazuju da je ustrajna u ostvarenju svojih ciljeva.

Esther Vergeer (tenisačica)

Nizozemka Ester Vergeer je paraolimpijska sportašica koja je osvojila sedam naslova i 42 Grand Slam teniska turnira. Njezini dnevni postovi na Twitteru pružaju zabavne i zanimljive informacije o tenisu u invalidskim kolicima i drugim sportovima. Dijeli podatke o trenutačnim sportašima, kao i svoje ambiciozno i pozitivno stajalište s drugima.

In memoriam prof. dr. sc. Ana Bobinac-Georgievski

Tekst: Dr. Mirka Jakšić

Draga profesorice, draga Ana Bobinac-Georgievski, Zatečeni smo, nismo još bili spremni reći posljednje hvala. Napustila si nas toliko nenadano, da se još uvijek čini nestvarno. Jer uvijek si bila puna energije, ideja i planova, spremna uhvatiti se u koštac sa svim problemima i naći pravo rješenje za svaku situaciju. Nedostajat ćeš nam. Moramo ti sada zahvaliti na tvom izuzetno velikom doprinosu u razvoju rehabilitacije u Hrvatskoj. Razumjela si da je bitna funkcija, a ne dijagnoza, sposobnosti, a ne onesposobljenje, i nisi žalila truda da to dokažeš. Ne mogu sada nabrajati sve tvoje titule, položaje, projekte, radove. Reći ću ukratko: Kao liječnica, fizijatar, razvila si nove postupke elektrodijagnostike i terapije. Kao pročelnica Zavoda za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i reumatologiju bolnice Sveti Duh uspješno si omogućila organizaciju rada koja je zasnovana na problemski orijentiranom pristupu i u središte stavlja pacijenta. Zalagala si se za ranu rehabilitaciju, ali i rehabilitaciju u zajednici, čitav kontinuitet. Uvodila si i preventivne programe. Bila si predsjednica Hrvatskog društva za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju. Osnažila si našu struku povezujući nas kroz kongrese, simpozije, međunarodnu suradnju. Bila si i glavna pokretačica i urednica knjige *Fizikalna medicina i rehabilitacija u Hrvatskoj* koja je 2000. prikazala svu raznolikost i širinu posla kojim se bavimo. Uz to si neprestano bila otvorena za suradnju i sasvim drugim vrstama stručnjaka, a isto tako i laicima, udrugama. Znala si da je u rehabilitaciji nužna suradnja i timski rad. Vodila si međunarodne istraživačke projekte, bila konzultantica Svjetske zdravstvene organizacije, a svoj stručni doprinos dala si i u Domovinskom ratu. Tvoji su horizonti uvijek bili jako široki. Međutim, posebno si etablirala rehabilitaciju u zajednici. Potičući interdisciplinarnost okupljala si ljude koji se i danas posvuda povezuju, razumiju i slijede te principe. U središtu interesa su ti bili ljudi i čovjek. Svoja iskustva i znanja radosno i lako si prenosila dalje. Bila si izvanredna profesorica Medicinskog fakulteta u Zagrebu i profesorica na Visokoj zdravstvenoj školi, danas Zdravstvenom veleučilištu. Poštovala si dobre tradicije, ali si stalno bila okrenuta inovacijama. Uvijek si bila ponosna na svoje ličke korijene, ali ustvari stanovnica Svijeta. Bila si izuzetno uporna, veliki radoholičar. Velika hvala i tvojoj obitelji koja te je podržavala, uspjela pratiti i na koju si s razlogom bila vrlo ponosna. Bila si vizionarka, spremna pozvati ljude, ne da te slijede, već da nađu svoj put i glas. Sama si bila odvažna, s veseljem prihvaćala nove izazove, stalno se usavršavala, učila, čitala, promišljala, pisala. Zato iza tebe ne ostaju samo naša sjećanja, nego i mnogi tvoji otisci koji nas usmjeravaju dalje. Dragi profesorice, hvala na svemu!

In memoriam Ivan Modrić

Ivan Modrić napustio nas je prerano, preminuo je, unatoč mladenačkoj hrabrosti i znatiželji, izgubio je zadnju životnu bitku. Za vrijeme svojega kratkog života, dotaknuo je srca svih koji su ga upoznali, ali istovremeno šireći dobro poznatu životnu lekciju: uči i radi kao da ćeš biti vječno, a budi skroman kao da ćeš umrijeti sada.

Prilažemo tekst koji je UPITOS, čiji je Ivan bio član u trenutku kada je izgubio svoju zadnju borbu, objavio oprostajno na Facebooku, a govori puno o Ivanu:

“Ivane, doviđenja!

Zaspao je naš princ, prijatelj, gimnazijalac, karataš – reprezentativac, osvajač brojnih medalja (jedini je karataš u svijetu koji je dobio priznanje od jednoga nacionalnog paraolimpijskog odbora)... dobri duh naše Udruge, najmlađi naš član.

Zaspao je Ivan Modrić.

U našim sjećanjima ostat će njegov šarmanтни smiješak, njegovi pametni odgovori, smisao za humor... ostat će nam u sjećanju njegova hrabrost, jer nikada se nije žalio i rekao da mu je teško. A bilo je. Pamtit ćemo ga po njegovoj dobroti, jer mnoge je poučio da je dobrota najvažnija u životu.

Ivan je bio izuzetan, sjajan dječak i mladić, koji nam se svojom osobnošću uvukao pod kožu i svatko tko ga je upoznao jednostavno ga je morao voljeti. Od njega su i mnogo stariji članovi mogli dosta naučiti. Svojim postojanjem obogatilo je naše živote i pamtit ćemo ga po tome.

Nedostajat će nam, ali nadamo se da je Ivanu među anđelima sada dobro i da ga ništa ne boli.“

MI SMO SE SRELI

*Mi smo se sreli na ovoj zvijezdi što se zove Zemlja.
Naš put kroz vrijeme u ovaj čas (čas svjetli kao cilj)
stoji za nama dalek, gotovo beskrajan,
da smo već zaboravili naš početak odakle smo pošli.*

(Antun Branko Šimić)

ŠTAP

*Da imam sina, štap i torbu dao
Jednom bih njemu, pa mu reko: - Idi!
Sav sv'jet obidi. Što ti oko vidi,
Nek nije duši ostaviti žao.*

*S dobrima dobar, a ni s kime zao,
Svog srca glasa nikad se ne stidi.
Pusti, nek vrcnu ko iz kremen-hridi
Iskre, što prosut ja ih nisam znao.*

*Kud idah maštom, ti ćeš nogom proći.
Što dirah mišlju, ti ćeš taći rukom.
Što sanjah, ti ćeš i uraditi moći.*

*A kad se vratiš izdaleka sv'jeta,
Dok stablo moje jedva lista s mukom,
I štap će tvoje u ruci da ti cvjeta.*

(Vladimir Nazor)

Pristupnica

IME	
PREZIME	
ADRESA	
TELEFON	
MOBILNI TELEFON	
FAX	
E-MAIL	
DATUM I MJESTO ROĐENJA	
JMBG	
OIB	
OSTVARENA STRUČNA SPREMA (BEZ ŠKOLE, OSN. ŠKOLA, SRED. ŠKOLA, VIŠA ŠKOLA, SVEUČILIŠTE)	
ZVANJE I ZANIMANJE	
RADNI STATUS (ZAPOSLEN/A - AKO DA GRJE?, NEZAPOSLEN/A, MIROVINA)	
BRAČNI STATUS	
IMAM DJECU	
DIJAGNOZA (PARAPLEGIJA, PARAPAREZA, TETRAPLEGIJA, TETRAPAREZA)	
DATUM OZLJEDE	
UZROK OŠTEĆENJA (PROMET, RAD, SPORT, RAT, DRUGO - ŠTO?)	

VAŽNO! MOLIMO VAS DA NAM DOSTAVITE FOTOKOPIJU MEDICINSKE DOKUMENTACIJE O DIJAGNOSTICIRANOJ PARAPLEGIJI, TETRAPLEGIJI, PARAPAREZI, TETRAPAREZI ČIJI JE UZROK SPINALNA OZLJEDA ILI BOLEST.

ČLANARINA SE SVAKE GODINE OBNAVLJA 1. LIPNJA. AKO JE PRISTUPNICA PRIMLJENA NAKON 1. SIJEČNJA, ČLANARINA SE PLAĆA TEK OD 1. LIPNJA ZA SLIJEDEĆU GODINU.

U _____ DATUM _____ POTPIS _____

Hrvatske udruge paraplegičara i tetraplegičara

Vladimira Varićaka 20, 10010 Novi Zagreb-Sloboština; Telefon: (01) 38 31 195; Fax: (01) 36 48 582
hupt@hupt.hr; www.hupt.hr; Žiro račun: HR532360000-1101528797; MB: 1441370

Hrvatske udruge paraplegičara i tetraplegičara

Vladimira Varićaka 20

10010 Novi Zagreb-Sloboština

hupt@hupt.hr

www.hupt.hr